

Fördjupad översiktsplan för

T ä l j ö v i k e n

(Täljö, Gottsunda, Näs och Kanalstaden)

Åkersberga tätorts framtida utveckling västerut

ANTAGANDEHANDLING - 2006-08-16

Innehållsförteckning

1. Vision	3
2. Inledning	4
3. Sammanfattning	6
4. Planeringsförutsättningar	7
5. Bebyggelse	10
6. Befolkning & service	20
7. Näringsliv	22
8. Kulturmiljö	24
9. Natur- och friluftsmiljö	26
10. Kommunikationer	32
11. Teknisk försörjning	38
12. Genomförandefrågor	39
13. MKB - sammanfattning	40
14. Markanvändningskarta	42
15. Illustrationskarta	43
16. Fortsatt planering	44
17. Källförteckning	45

*Omslagsbild - skiss från parallellt uppdrag av
ARKEN Arkitekter AB 2004-03-03*

1. Vision

Täljöviken blir en ny stadsdel vid Åkersbergas front mot havet, knutet till både centrum, kanalen och attraktiva naturområden. Förslaget bygger på en vision om småstad, trädgårdsstad och villastad. Täljöviken blir inte bara en attraktiv stadsdel att bo och verka i, den förstärker också Åkersbergas profil som skärgårdsstad. Här finns utrymme för ca 5-6000 nya bostäder i den klassiska kvartersstadens tradition, i en skala nära småstadens med måttliga hushöjder på ca 2-4 våningar. Kvartersmönstret ger effektivt markutnyttjande redan vid måttliga hushöjder.

De nya delarna inom Täljöviken föreslås bli stadsdelar inom kommunens tätort med småstads-, trädgårdsstads- och villastads-karaktär där förnyelseområdena Täljö-Gottsunda ingår som naturliga delar och knyts ihop med området mer centrala delar till en helhet.

Kulturhistoriskt värdefulla miljöer som kvarliggande gårdar, gamla alléer osv. ingår som en naturlig del i kvartersstrukturen. Ett traditionellt gatunät, olikstora kvarter, individualiserade fasader i puts och trä kan ge Täljöviken karaktär av lika mycket tät sjöstad som trädgårdsstad. Syftet är att inom de nya centrala delarna skapa en stadsmässig och pittoresk miljö med skärgårdskaraktär.

I visionen rekommenderas byggande i attraktiva lägen vid vatten och kollektivtrafikstråk. Bebyggelsen växer vid vattnet; längs

Åkers kanal, Tunafjärden, Täljöviken och Långhundraleden samt längs Roslagsbanan. En upprustad Roslagsbana är en förutsättning för områdets utveckling och attraktivitet. Befintlig bebyggelse vävs genom en finmaskig gatuväv samman med det nya för att skapa en sammanhållen helhet.

Värdefulla naturområden såsom Näsudden, Träskmossen och området kring Storträsket och Lillträsket samt en stor ”grön lunga” i de centrala delarna av området bevaras och utvecklas. Parker och gröna stråk föreslås för att skapa länkar ut mot Tunafjärden och Täljöviken och koppla samman grönområdena med omkringliggande friluftsområden. Detta för att skapa god tillgänglighet för friluftslivet.

Stråk skapas även så att man kan promenera längs vattnet. Tillgängligheten till de strandnära områdena förbättras därmed och stränderna hålls öppna för allmänheten. Långhundraleden lyfts fram som ett tema i gestaltningen av Täljö-Gottsunda.

Åkers kanal får kvarter på bägge sidor i en form som möjliggör nya servicestråk och ett vandrande Åkersberga Centrum som blir mindre punktformat och mer långsträckt. Blandning av funktioner uppmuntras inom kvarteren. Åkersberga ges en representativ stadsmässig front mot Tunafjärden och marina besökare.

2. Inledning

Denna rapport utgör en fördjupad översiktsplan för Täljöviken. Arbetet behandlas såsom översiktsplan i plan- och bygglagens mening. Utöver att fungera som formell plan, dvs ett verktyg för att vägleda påföljande arbeten med detaljplaner och bygglov etc, är ambitionen

också att den särskilt ska peka ut Åkersbergas utvecklingsmöjligheter västerut för framtiden. Den fokuserar således mer på möjligheter än på restriktioner för utvecklingen. Därmed är förhoppningen också att den har strategisk betydelse.

Flygfoto över del av planområdet med sitt attraktiva läge väster om Åkers kanal, nära Åkersberga centrum, Tunafjärden samt Roslagsbanans stationer.

Bakgrund

I kommunens utvecklingsplanering har området väster om Åkersberga och väster om kanalen sedan länge betraktats som ett utbyggnads- och utvecklingsområde. Redan på 1970-talet fördes diskussioner inom konsortiet *Västra Kanalen*. En utveckling västerut kring Roslagsbanans stationer har följts upp också i kommunens översiktsplan. För kommunens och tätortens utveckling är utformningen av detta område och dess försörjning en nyckelfråga.

En fördjupning av översiktsplanen för området Täljö-Gottsunda påbörjades redan 1989. Arbetet bedrevs fram till en utställning under 1991. I den östra delen av detta område och i anslutning till detaljplanlagda Roslags Företagspark togs två detaljplaner fram bl a för ett tänkt genomförande av en bomässa, Bo 96. Utbyggnaden av bostäder i Hagbyhöjden pågår. En fortsatt bostadsutbyggnad och detaljplanläggning ska prövas i ett återupptagande av fördjupningen av översiktsplanen, men nu inom ett planområde där även Näshalvön ingår.

Det regionala utvecklingsprogrammet, RUF, kommunens och UNO-kommunernas (Österåker, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Danderyd och Norrtälje) ställningstagande redovisar ett ökat bostadsbyggande i regionen, regiondelen och i kommunen. På 30 år innebär det 100 000 nya invånare inom nordostregionen. En utveckling av kommunen

framförallt västerut längs Roslagsbanan är en nödvändig del av denna utvecklingsstrategi. I den regionala utvecklingsplaneringen har också viktiga infrastrukturfrågor lyfts fram, bl a spårtrafiken i nordost.

Bostadsutbyggnaden och den gemensamma infrastrukturen för denna kommun del väster om tätorten är för närvarande föremål för ett flertal strategiska överväganden både på regional och på kommunal nivå. En samlad prövning av den framtida markanvändningen inom området ska, i enlighet med översiktsplanen, ske i en fördjupning av översiktsplanen.

Planläggningens syfte

Syftet med den fördjupade översiktsplanen är att ge en samlad bild av förutsättningarna för en utbyggnad av tätorten västerut samt att redovisa konsekvenserna av detta. I den fördjupade översiktsplanen redovisas förutsättningar och problem som ska lösas för att skapa ett bra underlag för arbetet med kommande detaljplaner. Den ska belysa frågor som för sin lösning berör hela området och därför måste klarläggas innan arbetet med de enskilda planerna kan påbörjas. I den fördjupade översiktsplanen formuleras även mål och riktlinjer för kommande planarbete.

Planprocessen

En övergripande inventering av kommunens samtliga större omvandlingsområden har genomförts och redovisats i ”Underlag till Handlingsprogram för förnyelseområdena, 1998”. Kommunfullmäktige (KF) har därefter givit Stadsarkitektkontoret i uppdrag att upprätta en fördjupad översiktsplan (FÖP) för förnyelseområdena Täljö-Gottsunda som underlag för detaljplanering. Kommunfullmäktige har även ändrat avgränsningen till förmån för ett utökat planområde (Täljö, Gottsunda, Näs) i syfte att kunna ta med även hela Näshalvön och därmed få en helhetssyn på utvecklingen från kanalen och västerut.

En vision (*Vision Täljövikens*) för områdets framtida utveckling har därefter tagits fram, vilken antogs av KF 2003-06-16. Visionen redovisar ett förslag till översiktlig inriktning av planarbetet. Den redovisar ett idékoncept för områdets struktur och gestaltning vilken har följts av parallella arkitektuppdrag, som i sin tur har visualiserat visionen.

Parallella uppdrag har använts, som ett led i planprocessen, för att belysa hur man kan utveckla en attraktiv stadsmiljö i Täljövikens. De redovisar framtida markanvändning utifrån flera olika utgångspunkter och anslag. Resultaten från uppdragen har använts för att skapa underlag för den fördjupade översiktsplanen.

Parallella uppdrag har genomförts av följande fyra arkitektkontor: Ahlqvist & Almqvist Arkitekter AB, Arken Arkitekter AB, BAU Arkitekter AB samt Brunnberg & Forshed Arkitekter AB. Som ett led i denna process har Brunnberg & Forshed sammanställt ett förslag till sammanhängande illustrations/strukturplan över planområdet, där goda idéer lånats från olika delar av de fyra arkitektförslagen.

Successivt under planprocessen har underhandssamråd med fastighetsägare och föreningar i området hållits. Likaså har kompletterande utredningar tagits fram inför den fortsatta bearbetningen av planförslaget.

Planeringen sker samordnat med arbetet med planeringen av Svinninge, som ligger söder om planområdet, samt samordnat med planeringen av Kungsängen, öster om Åkers Kanal, för att kunna ta hand om hela ”kanalrummet”, dvs kanalens vatten och bebyggelsen närmast kanalen på båda sidor.

Organisation

Förslaget har tagits fram av en projektgrupp under ledning av kommunens stadsarkitektkontor.

Ansvarig för projektet är:

- Lars Barrefelt, stadsbyggnadschef

Kommunens projektgrupp:

- Maria Johansson, planarkitekt, projektledare, Stadsarkitektkontoret
- Mikael Åklint, exploateringsingenjör, Exploatering/Teknik/Mät
- Bo Lidén, utredningschef, Miljö- och hälsoskyddskontoret
- Stefan Kastberg, Roslagsvatten AB
- Hans Abrahamsson, Roslagsvatten AB

Exploatörernas projektgrupp:

- Magnus Lindén, JM
- Lars Selin, Newsec, representerar LO
- Carl-Henrik Appel, Riksbyggen

Övriga medverkande:

- Margaretha Ahlberg, Utredningsekonom
- Marita Sundell, sakkunning äldreomsorg, Vård – och omsorgsförvaltningen
- Björn Moe, utredare, Barn- och ungdomsförvaltningen
- Tommy Bokell, exploateringschef Exploatering/Teknik/Mät

Politisk ledningsgrupp

- Ingela Gardner Sundström (m), ordförande
- Sven Hugosson (fp)
- Håkan Stolt (c)
- Björn Sundman (s)
- Torgny Johansson (s)

Byggnadsnämndens presidium, har varit adjungerat till ledningsgruppen.

Det övergripande planförslaget är resultatet av parallella arkitektuppdrag ur vilka det bästa ur olika förslag har sammanställts till en sammanhållen helhet. Delar av förslaget, bl.a. Kanalstaden samt sammanställningen, har tagits fram av Bengt Hellström och Ludmilla Larsson, Brunnberg & Forshed Arkitekter AB.

Idéer kring utformningen av kanalrummet och förslag på bebyggelse i huvudsak på Kungsängensidan har även tagits fram av Södergruppen Arkitekter vid parallella uppdrag.

3. Sammanfattning

Efterfrågan på bostäder i regionen och kommunen är för närvarande stor. En utbyggnad av tätorten västerut innebär att bostäder skapas med god tillgång till service och kollektivtrafik men också med närhet till natur och hav. Den fördjupade översiktsplanen innebär en planberedskap för ca 5 000 bostäder motsvarande en produktion av ca 200 bostäder per år.

Förslaget bygger på visionen om småstad, trädgårdsstad och villastad. Trädgårdsstadens planprinciper tillämpas, vilket innebär bl.a måttlig täthet och skala, gröna gårdar, en blandning av hustyper och upplåtelseformer, traditionellt gatunät, platsbildningar samt verksamhetsintegrering. En tydlig och samlad stadsstruktur skapas, där de befintliga delarna ingår som en naturlig del i den nya strukturen.

Åkersbergas profil som skärgårdsstad lyfts fram. Foto på skärgårdsbåt vid Österskärs brygga, taget från Näsudden

Den framtida bebyggelsen ges skilda bebyggelsekaraktärer i de olika områdena och tillvaratar dess olika förutsättningar. Intensiteten kommer att stiga från periferin in mot centrum. Åkersberga öppnas mot och knyts närmare vattnet. Tillgången till Åkers kanal tas tillvara och kanalrummet förstärks ytterligare med bebyggelse. Tillgängligheten till de strandnära områdena förstärks. Åkersbergas profil som skärgårdsstad lyfts fram.

Den traditionella småstadens och trädgårdsstadens struktur och karaktär med sammanhängande kringbyggda kvarter och traditionella gator och torg i måttfull skala är förebild och utgångspunkt. Här föreslås bostäder i den klassiska kvartersstadens tradition i en skala nära småstadens med måttliga hushöjder på ca 2-4 våningar. Nya kanaler föreslås inom området närmast centrum för att förstärka vattentemat, i syfte att också dessa inre kvarter ska få del i de marina kvalitéer som ges av närheten till skärgården.

Tillgång till service, vårdboende, rekreation och möjlighet till arbetsplatser säkerställs inom strukturen.

Verksamheter erbjuds lägen mot Roslagsbanan, samt längs Sägvägen men så placeras att de också ska bilda del i en blandad stadsdel. Blandning av funktioner uppmonteras inom alla kvarter i de centrala delarna. Längs Åkers kanal bör förberedas för små lokaler i

bostadshusens bottenvåningar som ansluter till bryggpromenaderna. Även mot hamnen i söder föreslås plats för kommersiella lokaler.

Hundkapplöpningen samt båtuppläggningsplatserna flyttas för att bereda plats för ett effektivare markutnyttjande i det centrala och attraktiva läget nära kanalen. Båtuppläggningsplatsen föreslås flyttas till ett bättre läge i västra delen av Tunafjärden och inramas av bebyggelse som kan innehålla verksamheter med marin inriktning.

Planförslaget berör inga riksintressen och de miljö- och riskfaktorer som bör beaktas redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen. De många värdefulla kulturmiljöerna som finns inom området skyddas och bevaras och ingår som en naturlig del i strukturen. Långhundraleden föreslås tydliggöras och lyftas fram genom att vattnet synliggörs mer och tillgängligheten längs leden förbättras.

Värdefulla naturområden som tex. Träskmossen och Vitmossen, bevaras och utvecklas. Tillgängligheten till de gröna områdena förbättras genom strandpromenader och gång- och cykelbanor. Näsudden föreslås skyddas och bevaras.

Svinningevägen bibehålls i befintlig sträckning men omformas, från att ha varit en landsväg till mer stadsmässig gata, och korsningarna förbättras och den förses med gång- och cykelbana. Ett vägreservat läggs in för att möjliggöra en framtida mindre trafiklänk

där Stava knyts ihop med Täljö. Läge och åtföljande ny bebyggelse utreds separat.

Roslagsbanan förutsätts upprustas och förbättras med dubbelspår och normalspår. Alternativa spårdragningar läggs in som reservat för framtida kurvvrätningar och alternativa stationslägen. Ett av alternativen innebär att tåget går i en tunnel på en sträcka genom området och att en station flyttas till ett läge vid Långhundraleden.

Hela området föreslås kopplas till det kommunala VA-systemet.

Foto från Amsterdam.

4. Förutsättningar

Läge och avgränsning

Planområdet innefattar områdena Täljö, Gottsunda och Näshalvön. Det gränsar i öster mot Åkers kanal och Åkersberga centrala delar. Området ansluter i söder mot Svinninge där det också pågår planläggning.

Befintlig markanvändning

Planområdet består till stor del av kuperade skogsområden och öppen jordbruksmark och är i stora delar obebyggt. Det innehåller även såväl ny bostadsbebyggelse som områden för tidigare fritidshusbebyggelse. Området omfattar också verksamhetsområden, kursgårdar, båtuppläggningsplatser samt en hundkapplöpningsbana.

En stor del av den befintliga bebyggelsen inom planområdet består av fritidshus inom förnyelseområdena. Idag finns det totalt ca 325 fastigheter (exklusive industriområdet), varav omkring hälften är fritidshus. Andelen permanentbosatta ökar kontinuerligt. Utbyggnaden på Hagbyhöjden etapp 1 är snart klar och enligt gällande detaljplan är det möjligt att bygga totalt ca 200 bostäder. Större delen av den befintliga bostadsbebyggelsen ligger utanför detaljplanlagt område.

Ortofoto planområdet

Planförhållanden

ÖP

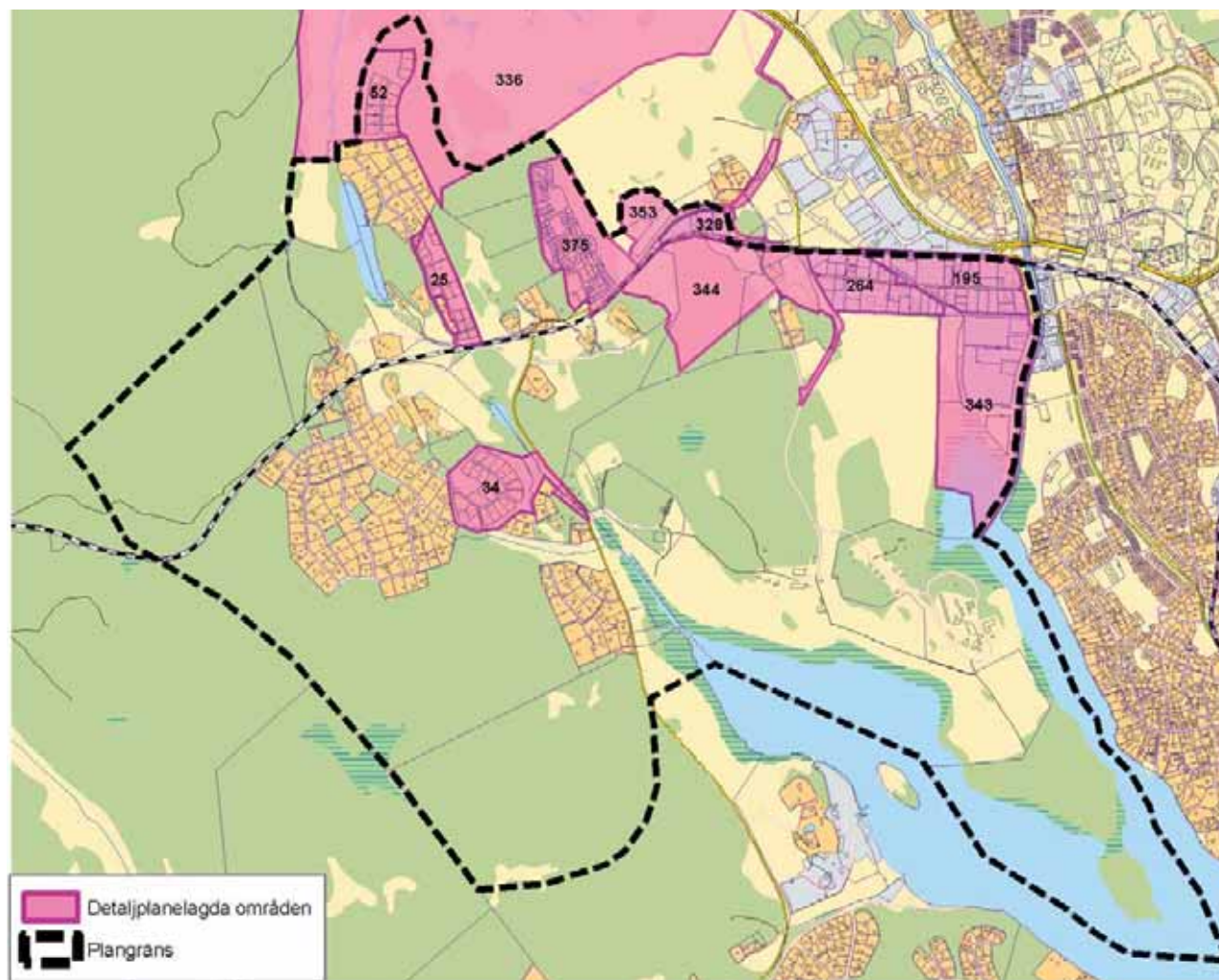
I den gamla kommuntäckande översiktsplanen från 1990 redovisades Täljö och Gottsunda som omvandlings/förnyelseområden som ska planläggas för permanentbostäder.

I den nya översiktsplanen, ÖP 2006, redovisas hela området som ett utvecklingsområde vilket ska detaljplanläggas och förses med kommunalt VA.

Detaljplaner

Det finns ett tiotal detaljplaner inom området. De äldsta är från slutet av 1940-talet och gäller fritidsbostäder. Övriga avser verksamhetsändamål inom bl. a Runö industriområde.

Alla planlagda områden är inte fullt utbyggda. Många detaljplaner är gamla och inaktuella, och kommer att bli föremål för översyn och modernisering i samband med arbetet med detaljplanläggningen, dvs. efter det att den fördjupade översiktsplanen antagits.

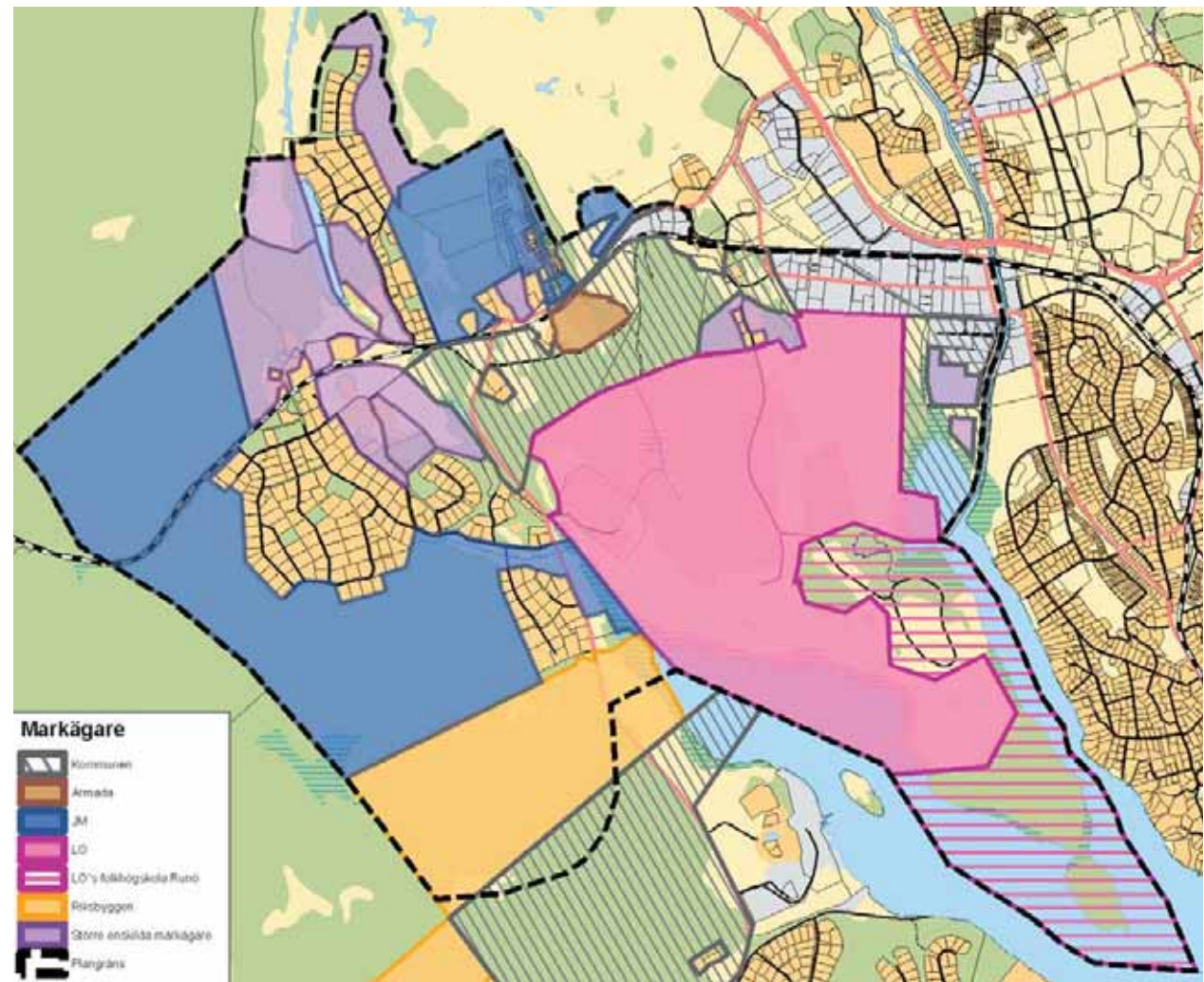
Karta över detaljplanlagda områden inom planområdet

Markägoförhållanden

Ett mycket stort antal fastighetsägare berörs av planen. Fastigheternas storlek varierar kraftigt men är genomgående relativt stora.

De dominerande markägarna i området är JM, LO och Riksbyggen. En stor del av den obebyggda marken runt Täljö och Gottsunda ägs av JM. Större delen av Näshalvön ägs av LO och Föreningen LO:s folkhögskola Runö. I den södra delen av planområdet väster om Svinningevägen ägs ett stort obebyggt markområde av Riksbyggen. Dessutom äger Österåkers kommun mark söder om Roslagsbanan bl.a. vid Åkers Runö station liksom längs Åkers kanal. Därutöver finns ett tiotal större enskilda fastighetsägare.

I övrigt berörs ett stort antal mindre fastigheter som är i privat ägo. Förutom enskilda fastighetsägare finns även ett flertal väg- och fastighetsägarföreningar.

Karta över markägoförhållanden.

5. Bebyggelse

Förutsättningarna för bebyggelseutvecklingen varierar i de olika delarna av området. Tyngdpunkten i bebyggelseutvecklingen kommer att ligga i områden som ligger i anslutning till Åkersberga centrum, Åkers kanal och Tunafjärden. Dessa områden är idag delvis ianspråktagna för diverse verksamheter och båtuppläggningsplatser samt jordbruk men är i stora delar obebyggda. Bebyggelseutvecklingen föreslås dessutom ske i områdena kring Roslagsbanan, norr och söder om Täljö förnyelseområde, mellan Gottsunda och Hagbyhöjden samt kring Täljövikens konferensgård. Bebyggelseutvecklingen inom förnyelseområdena Täljö och Gottsunda kommer i huvudsak att äga rum inom de områden som redan idag är ianspråktagna för bebyggelse. Fastigheternas storlek och karaktär varierar varför även förutsättningarna för förnyelse och förtätning är olika.

Exempel på 2-3 våningsbebyggelse med staket som skiljer mellan gata och gård.

Utgångspunkter

Den övergripande strukturen i föreslagen bebyggelseutveckling har tagits fram med utgångspunkt från visionens idékoncept som bygger på följande huvudprinciper:

- § **Tillämpa trädgårdsstadens planprinciper** – måttlig täthet och skala, gröna gårdar, en blandning av hustyper och upplåtelseformer, traditionellt gatunät, platsbildningar samt verksamhetsintegrering. Den traditionella småstadens och trädgårdsstadens struktur och karaktär med sammanhängande kringbyggda kvarter och traditionella gator och torg i måttfull skala är utgångspunkt.
- § **Skapa en tydlig, samlad stadsstruktur** – en sammanhållen helhet där de befintliga delarna ingår som en naturlig del i den nya strukturen.
- § **Skapa skilda bebyggelsekaraktärer** - ge den framtida bebyggelsen skilda karaktärer i de olika områdena och tillvarata dess olika förutsättningar. Intensiteten bör stiga från periferin in mot centrum.
- § **Öppna Åkersberga mot vattnet** – knyt Åkersberga närmare vattnet, öka tillgängligheten till de strandnära områdena och förstärk Åkersbergas profil som skärgårdsstad samt lyft fram potentialen med närheten till Åkers kanal.

Bebyggelseområden

Nedan redovisas föreslagen bebyggelseutveckling för olika delområden. Kanalstaden, Johannelund, Fåfången, Näsвик, Husbylund, Fredsborg, Glimshaga, Onsbro samt förnyelseområdena Täljö och Gottsunda. Namnen är än så länge enbart arbetsnamn.

Den framtida bebyggelsen ges skilda karaktärer i de olika bebyggelseområdena och tillvaratar de förutsättningar som redan finns i området. Tätare stadskvarter föreslås främst mot centrum, längs kanalen, samt i närheten av stationerna. En tätare bebyggelse motiveras här av närheten till centrum respektive Roslagsbanan och en önskan om ett effektivare markutnyttjande och mer stadsmässighet. Förslaget skisserar en utveckling med varierade miljöer från småstad (Kanalstaden) - över trädgårdsstad (kring Näs och upp mot Hagbyhöjden) - till villastad (Täljö/Gottsunda).

Förslaget återknyter till den traditionella kvartersstaden och strukturen byggs upp i kvartersformer. Kvartersformerna är oregelbundna och i olika storlekar. Befintlig bebyggelse inordnas i kvartersväven för att skapa en helhet. Gaturum avgränsas av husfasader, förrådsbodas, plank, staket, häckar och grindar.

Byggnadernas bottenvåningar, framför allt längs Åkers kanal och ner mot Tunafjärden, bör ges våningshöjd och form så att de kan innehålla både bostäder och verksamheter. Näringsidkandet bestäms av många faktorer, men stadsdelens attraktivitet och en rikedom av korspunkter är viktiga faktorer som befrämjar detta. Även om underlaget ökar med ytterligare ny bebyggelse behövs en stadsform som framförallt genererar genomströmning och attraktivitet.

Översiktskarta som redovisar de olika beskrivna bebyggelseområdena.

KANALSTADEN

Geografiskt avgränsas Kanalstaden av Åkers kanal i öster, Tunafjärden i söder, ett grönstråk i väster och Roslagsbanan i norr. Området är öppet och flackt och består till största delen av jordbruksmark och industriområde med inslag av stora ytor för TBK's båtuppläggningsplatser samt Hundkapplöpningsbanan.

Förslag

Kanalstaden är det största av Täljövikens utvecklingsområden. Här finns utrymme att utveckla kommunen med stadsmässiga kvarter som innehåller både bostäder och verksamheter i ett mycket attraktivt läge nära centrum, Rolagsbanan, Åkers kanal och Tunaviken.

Kopplingen till utvecklingen inom områdena på andra sidan kanalen, Åkersberga C och Kungsängen är väsentlig. Därför har parallella arkitektskisser tagits fram för området kring kanalen, vilka är en av utgångspunkterna för den gestaltningsmässiga beskrivningen.

Kanalstaden bör utformas stadsmässigt med blandad bebyggelse och med olika hustyper och upplätelseformer. En tydlig kvartersstruktur med medvetet formade gaturum och platsbildningar ska genomsyra planeringen och utbyggnaden. Bebyggelsen ska vara småskalig och ha en måttlig exploatering. Alla bör ha tillgång till en täppa eller grön gård. Utformningen ska vara mycket

karaktärsskapande för området. Bebyggelsens utformning är mycket viktig i sammanhanget och den identitetsskapande karaktären där gestaltningen tydliggör Åkersberga som skärgårdsstad ska utvecklas genom att stora möda läggs vid utformning av kanal- och vattenrum. Bebyggelse, allmänna stråk och platser vid dessa är av största betydelse för att uttrycka detta.

En tydlig entré till Kanalstaden med utblick mot fjärden är viktigt för upplevelsen. Området föreslås uppdelat kring tydliga platser och stråk för att ge klarhet, orienterbarhet och attraktivitet åt stadsrummen. Kvarteren bör inte utformas stelt rektangulära utan bör variera både när det gäller form och storlek. Övriga fondmotiv och perspektiv eftersträvas.

Utformningen av kajer och bryggor är viktigt för att framhäva skärgårdstemat. Foto från Göteborg.

Bebyggelsen möter i öster Åkers kanal och i väster ett genomgående grönstråk. Kvarteren föreslås dels uppbyggda kring Åkers kanal och dels kring en ny mindre kanal för att föra in ytterligare vatten mellan kvarteren. Möjligheten att anlägga ytterligare en ny mindre tvärkanal längs den föreslagna öst-västliga boulevarden som skiljer på det mera renodlade verksamhetsområdet och den nya bebyggelsen bör också undersökas. En tvärkanal skulle kunna fungera som en genomströmningsmöjlighet mellan Åkers kanal och den nya kanalen men också som dagvattenregulator. Framför allt ger kanalen en tydlig vattenrelation till bebyggelsen redan vid tillfarten till Täljöviksområdet – man åker längs vatten. Kanalrummen blir mycket karaktärsskapande för området självt liksom för hela Åkersberga. Syftet är att skapa ett tilltalande kvartersformat bebyggelsemönster som ”öppnar Åkersberga mot vattnet”, i enlighet med visionen.

Längs Åkers kanal föreslås ett promenadstråk kantat av bostäder med verksamheter i bottenvåningarna, torg och platser som leder fram till ett hamntorg vid Tunafjärden och vidare på bryggor söderut mot udden. Ny bebyggelse på ömse sidor av Åkers kanal ger behov av broar som gör att den inre delen av kanalen begränsas till mastlösa och mindre båtar. Över kanalen föreslås därför ytterligare broar för att binda samman Täljöviks- och Kungsängsområdet. Bryggor och broar bör anpassas så mycket det går till båttrafiken.

Kajerna utförs i princip lika de vid Skonaren.

Det inre av Tunafjärden ges delvis en ny form. Vattenfronten mot Tunafjärden görs stadsmässig och distinkt. I likhet med andra kust- och skärgårdsstäder föreslås att det anläggs en hamnplan med plats för uteserveringar, kiosker, marknad och flanörer samt för gästande båtar. Mot hamnplanen föreslås att det inom kvartersstrukturen anläggs kommersiella lokaler med front mot vattnet i söder tex restaurang, hotell, klubbhus, butiker och byggnader för besöksnäringar. Hamntorget bör utformas som en körbar torgyta - möblerad, trädplanterad och med god markbeläggning som medverkar till att skapa ett trivsamt offentligt rum.

Stadsmässiga och variationsrika holländska kanal-kvarter tjänar som förebild. Foto från Amsterdam.

Här rekommenderas även att kajfronten förlängs österut genom att öppna upp ett vattenstråk till Åkers kanal och på så sätt låta udden bilda en egen ö. Längst ut på udden föreslås en målpunkt med en helt annan karaktär i form av en grön och lummig oas för trivsam utevistelse med tex. utsiktspplats, café etc. Gångstigar och spänger kompletteras här. Området görs tillgängligt för promenader ut mot den grönskande udden.

Bryggor ger möjligheter att båtledes nå den inre strandlinjen. Större båtar för kommersiell trafik tex. Vaxholmsbåtarna, föreslås angöra hamnen vid kanalmyrningen. Bryggor ger goda förutsättningar för båttrafik och markerar att Åkersberga är en skärgårdsstad.

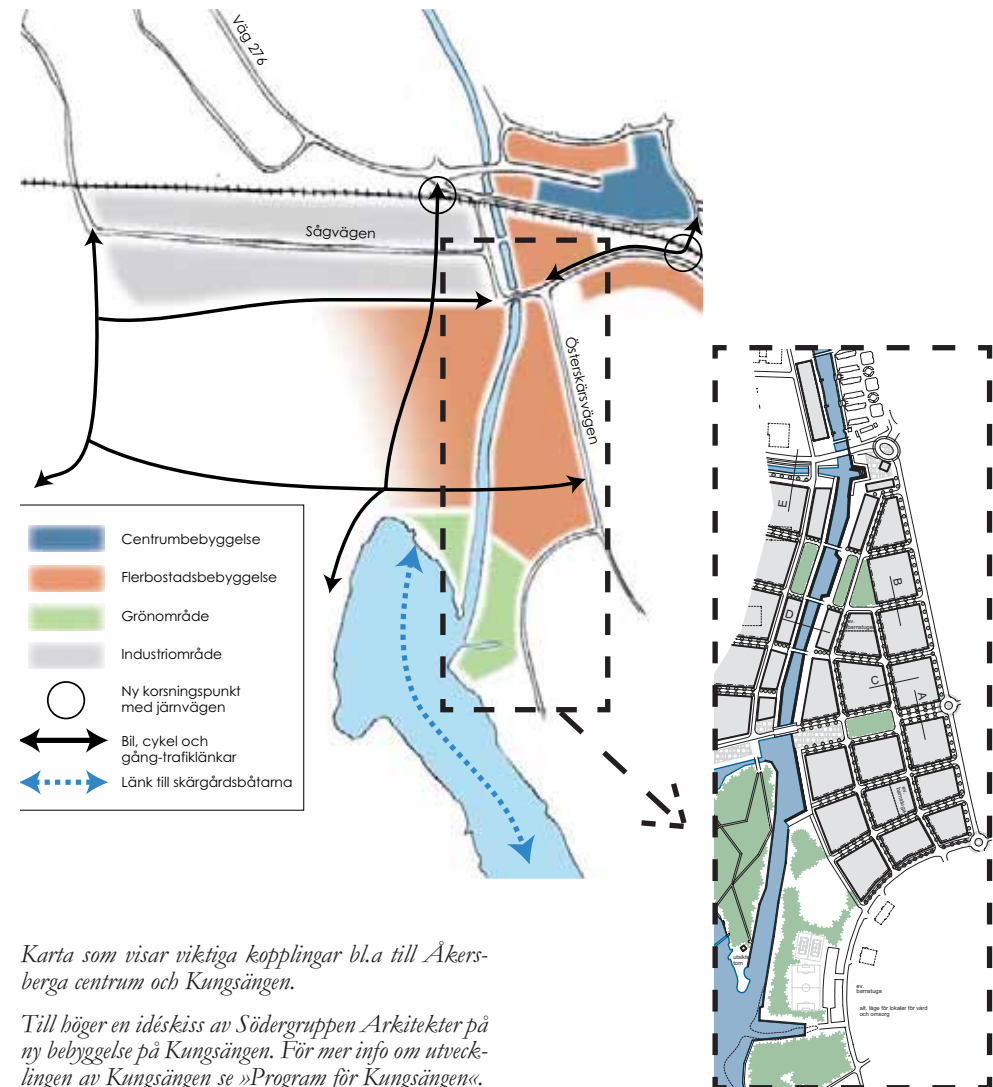
En stadspark och flera andra mindre parker och platser bör infogas som en naturlig del i kvartersstrukturen. Båtuppläggnigen ges ett rejält utrymme, tydligt avskärmat med sjöbodar och verksamhetslokaler för marin verksamhet, mot övrig bebyggelse och mot den föreslagna allmänt tillgängliga strandpromenaden längs vattnet.

Kvartersmönstret möjliggör en blandning av efterfrågad bebyggelse med större täthet närmast centrum med främst flerfamiljshus vilket glesas ut närmare Johannelund. Alla kvarter vetter helt eller delvis mot vattenrum eller parkrum. Längs Åkers kanal bör bebyggelsen på ömse sidor vara två till tre våningar hög och med indragen kungsvåning. Inom övriga området föreslås i huvudsak

två våningar med inredd vind. Mot torg och huvudgator kan det vara något högre – tre-fyra våningar. Merparten av bebyggelsen bör ha fasader av puts eller trä.

Gatorna byggs upp i en hierarkisk struktur med både ett tydligt övergripande och lokalt nät, vilket ger närbarhet inom hela bebyggelsestrukturen. Bra vägsamband mot framför allt centrum, Rv 276 samt Svinningevägen är en förutsättning för områdets attraktivitet och för att det ska bli en naturlig del av centrala Åkersberga. Mellan industriområdet och Kanalstaden föreslås en väld boulevard, som avgränsar bebyggelsen från industrin. Boulevarden leder från bron över kanalen vidare mot en förlängning av Näsivägen. Med trädplanteringar bildar den även ett grönt stråk mellan den skogsklädda bergryggen på Näs och centrum.

I enlighet med trädgårdsstadens principer blandas olika trafikslag i gaturummet och återvändsgator undviks. Huvudgator bör vara alléplanterade och ha fina utblickar mot Tunafjärden. Gatorna bör ha mått som tillåter kantstensparkering. Genom en småskalig bebyggelse kan härigenom en stor del av parkeringsbehovet lösas. Ytterligare parkeringsplatser bör anläggas inom respektive kvarter.

Karta som visar viktiga kopplingar bl.a till Åkersberga centrum och Kungsängen.

Till höger en idéskiss av Södergruppen Arkitekter på ny bebyggelse på Kungsängen. För mer info om utvecklingen av Kungsängen se »Program för Kungsängen«.

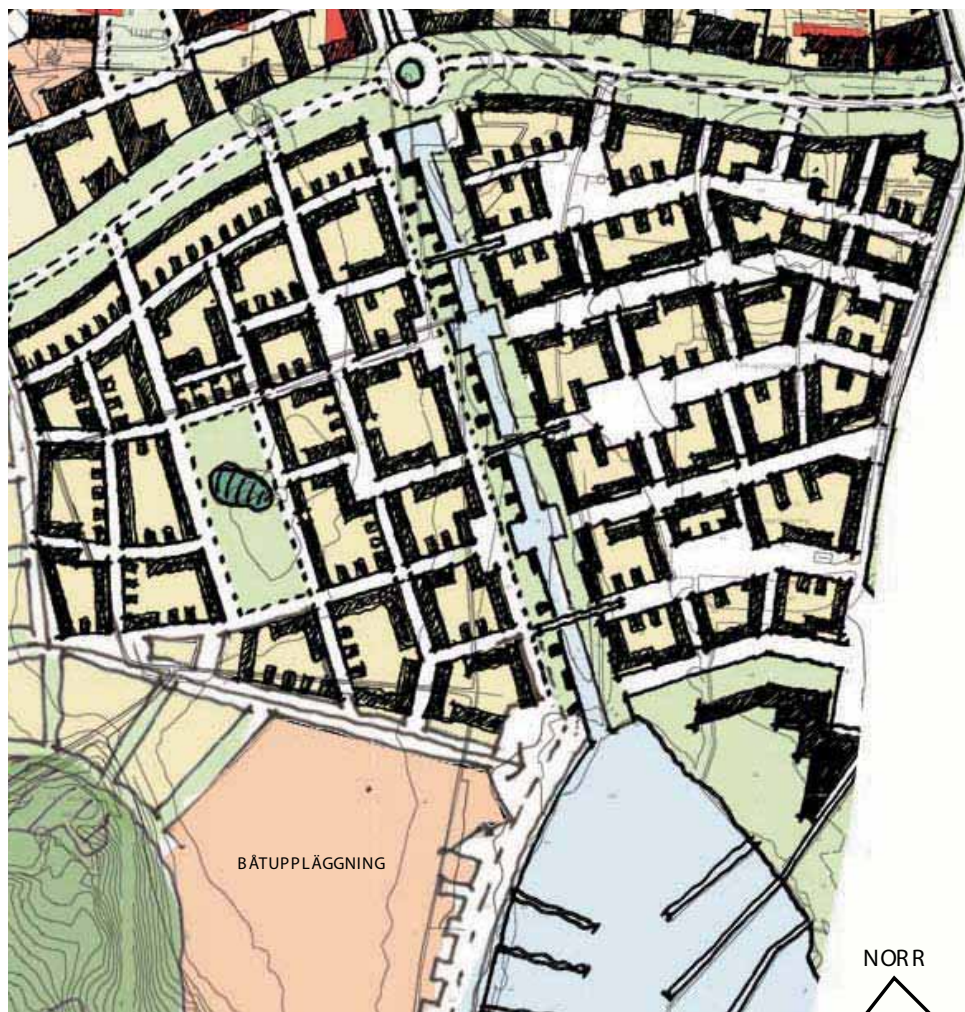
Småskalig bebyggelse som ligger direkt vid gata.
Foto från Marstrand.

Småskalig bebyggelse kring plats med fin utblick
mot havet. Foto från Marstrand.

Verksambeter inryms i bottenvåningarna.

Illustrationsplan över tänkbar utbyggnad av Kanalstaden. Skiss från parallella uppdrag av Brunnberg & Forsbed Arkitekter.

Exempel på 2-3-våningsbebyggelse längs kaj.
Foto från Marstrand

Exempel på bebyggelse längs Akers kanal.
Foto kvarteret Skonaren.

Exempel på mindre fyrfamiljsbus. Foto från
Tullinge trädgårdsstad

JOHANNELUND

Området avgränsas i norr av Johannelunds gård, åt öster av det föreslagna grönstråket, åt söder av infarten till Näs gård och åt väster av det skogsområde på Näs som föreslås bevaras. Den västra sidan av Näsvägen består till stor del av kuperade skogsområden som delvis har avverkats. Öster om Näsvägen finns idag öppen åkermark och några åkerholmar. Området är obebyggt och ligger ca 1 km från Åkers Runö station och ca 1,5 km från Åkersberga centrum.

Hus, förgårdar och häckar kantar gatorna.

Förslag

Bebyggelsekvarter föreslås placeras längs Näsvägens båda sidor. Näsvägen föreslås bli en huvudgata genom området som binder samman kvarteren och som kopplas ihop med bebyggelsen kring Johannelunds gård samt i söder mot Näs gård. Hänsyn tas till den kulturhistoriska värdefulla bebyggelsen och miljön kring Johannelunds gård. Området

knyts till Kanalstaden bl.a genom den föreslagna boulevarden i öst-västlig riktning. Bebyggelsen anpassas till terrängen och värdefull vegetation och holmar bibehålls och ingår i strukturen.

FÅFÄNGAN & NÄSVIK

(Öster & Väster om Näs Gård)

Områdena ligger på östra sidan av Täljöviken. Det är till största delen obebyggt och består idag huvudsakligen av öppen jordbruksmark. Det är ca 1,5-2 km till Åkers Runö station och ca 2 km till Åkersberga centrum. De föreslagna områdena avgränsas i norr av skogsområden och i söder av strandängar mot Täljöviken och är placerade öster och väster om Näs gård.

Strandzonen har bedömts som värdefullt naturområde. Strandängarna är i dagsläget inte allmänt tillgängliga, då de brukas och det enbart bitvis finns mindre stigar att gå på längs stranden på vägen ut mot Näsudden.

Förslag

Bebyggelsen föreslås formas utifrån en sammanhängande gatustruktur, med mångformiga kvarter dels mellan Täljövikens kursgård och Näs Gård och dels mellan Näs gård och Runö kursgård. Bebyggelsen knyts ihop med Kanalstadens kvarter via den nya bebyggelsen norr om området längs Näsvägen.

Området föreslås innehålla blandad bebyggelse med främst mindre flerfamiljshus, radhus formade i kvarter i trädgårdsstadens anda. Angränsande höjdryggar liksom strandängarna lämnas obebyggda, samtidigt som man ökar tillgängligheten genom att skapa ett allmänt tillgängligt promenadstråk längs stranden.

Den värdefulla kulturmiljön kring Näs gård ska skyddas och bevaras. Miljön och byggnaderna kring Näs gård bibehålls och den historiska miljön lyfts fram som en tillgång vid gestaltningen av området. Åkerholmar, vackra träd och viktiga utblickar bevaras. Förslaget lämnar hela den nedre delen av Näs – Näsudden - helt fri från bebyggelse. Näsudden bevaras som naturområde och ska eventuellt bli ett naturreservat. Området kommer även fortsättningsvis innehålla öppna ytor, t.ex. åkerfälten och strandängarna ut mot Näsudden samt strandängarna på den västra sidan av Täljöviken, som lämpligen betas eller odlas för att hålla landskapet öppet.

Mindre flerfamiljshus längs trädkantad gata

FREDSBORG (Väster om Hagbyhöjden)

det utbyggda Hagbyhöjden. Här finns också ett mindre antal befintliga privata bostadsfastigheter, några av dem med kulturhistoriska värden.

Förslag

Hagbyhöjden och Gottsunda knyts ihop genom en sammanhållen bebyggelse formerad kring en ny plats centralt i området väster om Hagbyhöjden. Värdefulla naturområden och gröna kilar genom området bibehålls och binder ihop de gröna områdena runt omkring. Kvartersuppbyggnaden innehåller en blandning av radhus, parhus och villor med en tätare bebyggelse i de centrala delarna och i nära anslutning till ett ev. framtida nytt stationsläge.

Befintlig bebyggelse samt platsbildningar och torg ingår som en naturlig del av strukturen. Ett sammanhållet vägnät byggs upp med flera kopplingar både inom området och mellan de nya och befintliga områdena. Vägnätet och bebyggelsen terränganpassas inom området. Huvudinfarten till området sker i korsningen mellan Svinningevägen och Järnvägsbacken och korsningen föreslås förbättras och byggas om. I den södra delen av området, norr om Järnvägsbacken, reserveras utrymme för en skola. Även utrymme för förskola avsätts.

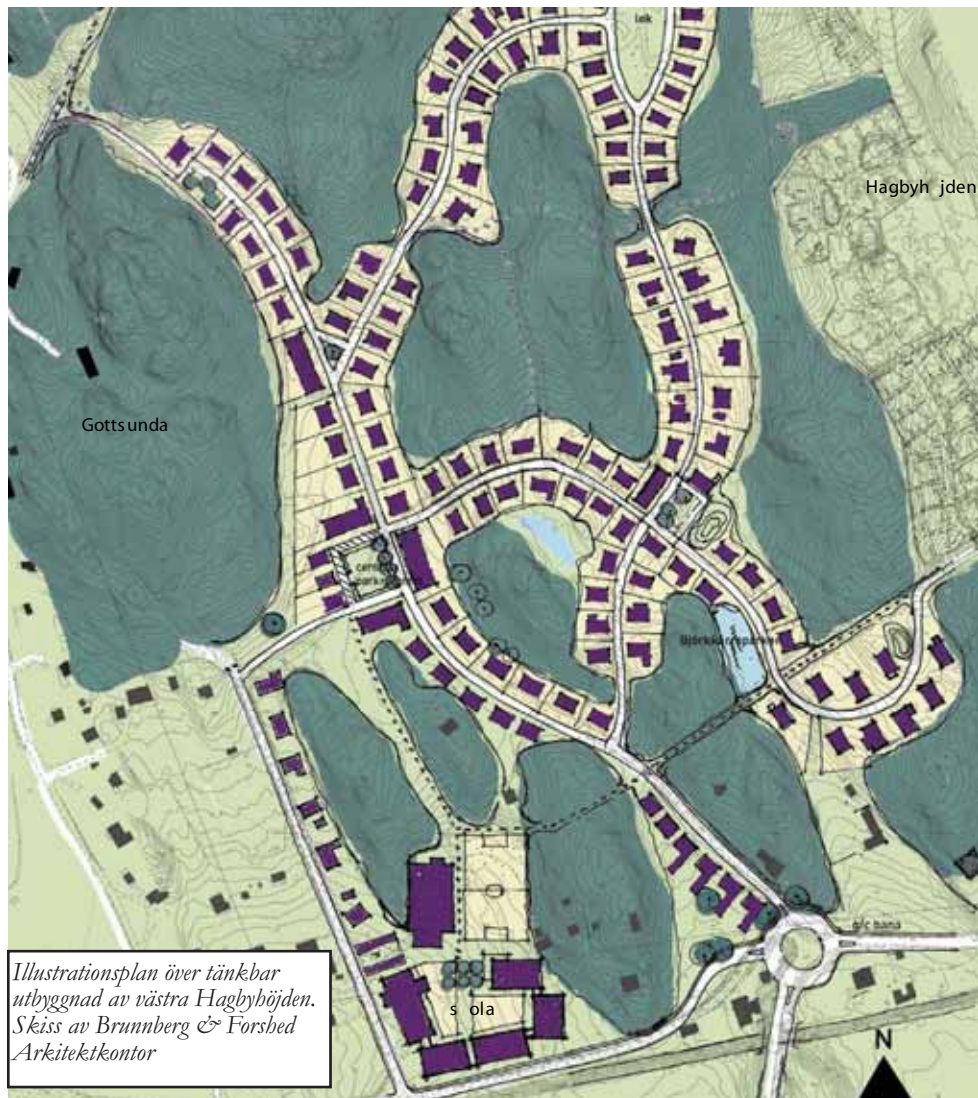
Befintliga kärr och mossar bevaras och bildar parkrum.

Exempel terränganpassade hus längs gata. Foto från Tullinge trädgårdsstad.

Exempel på mindre flerfamiljsbus. Foto från Bosån.

Exempel på terränganpassade hus i skogskant. Foto från Tullinge trädgårdsstad.

Gröna gårdar rymms innanför häckar och plank.

Karaktäristisk bebyggelse bevaras. Foto på Fredsborgs Falkes, Gottsunda.

HUSBYLUND (Söder om Åkers Runö)

Området avgränsas i norr av Roslagsbanan, åt öster av Furmans väg, i söder av kuperade skogsområden och åt väster av Svinningevägen. Det består till stor del av öppen åkermark/betesmark och ligger i nära anslutning till Åkers Runö station. Området har ett centralt läge i Täljöviksområdet, ligger nära kollektivtrafik och har goda vägförbindelser. Det finns ett fåtal bebyggda fastigheter inom området tex. Villa Runö, Täppan m.fl.

Exempel på radhus från Tullinge Trädgårdsstad

Förslag

Här föreslås huvudsakligen bostadsbebyggelse, men även med inslag av verksamheter närmast järnvägen, där kvarteren växer organiskt ihop med befintliga delar till en samlad helhet. Bebyggelsestrukturen utformas terränganpassat och byggs upp med kvarter kring ett sammanhållet vägnät. I stort sett hela den skogsklädda bergryggen på Näs samt värdefulla naturområden bevaras.

Svinningevägen ligger kvar i oförändrad sträckning men med förbättrade korsningspunkter. Anslutningen till området sker ungefär i samma läge som nuvarande, mitt emot Täljövägen. I öster ansluter området till Sågvägen och Furmans väg. En blandad bebyggelse eftersträvas med i huvudsakligen mindre flerbostadshus och radhus med en tätare bebyggelse närmast järnvägen.

Området kring Företagsparken har förutsättningar att bli en knutpunkt för mindre service om stationen ligger kvar i befintligt läge. Vissa delar söder om Företagsparken är idag planlagda för arbetsplatser med högteknologisk och tjänsteproducerande inriktning. Även lättare industri och handel kan tillåtas om det inte är störande.

Den gällande detaljplanens utformning, innehåll och avgränsning bör prövas i detta nya sammanhang. Dock kvarstår intresset att tillskapa arbetsplatser med den inriktning som redovisas i gällande detaljplan, framförallt längs Roslagsbanan och mot Runö industriområde.

Tillgängligheten till Roslagsbanan förbättras liksom påverkan från trafiken - förutsatt att de närmast föreslagna kvarteren bebyggs med hänsyn till eventuella bulleraspekter. Om järnvägen i framtiden får en ny sträckning i tunnel förbättras både bullerproblematiken och kopplingen mellan området och bostadsbebyggelsen i Hagbyhöjden.

GLIMSHAGA & ONSBRO

(Norr & söder om Täljö)

Områdena är idag obebyggda, kuperade skogsområden i nära anslutning till Täljö förnyelseområde. I närheten av den södra delen av området ligger Träskmossen och Vitmossen som har bedömts som värdefulla naturområden.

Exempel på parhus från Viggbyholm

Förslag

Norr och söder om förnyelseområdet Täljö rekommenderas kompletterande ny bebyggelse som placeras på skogshöjderna i anslutning till befintlig bebyggelse. Tillskott av bebyggelse skapar underlag för framtida service i områdena runt stationen som därmed har förutsättningar att bli områdenas hjärta, mittpunkt, träffpunkt och kommunikationspunkt.

Utvecklingen tar sin utgångspunkt i befintlig bebyggelsestruktur och kvartersuppbyggnad i Täljö för den kompletterande nybyggnationen runt omkring. Bebyggelsen föreslås byggas upp i oregelbundna och olikformade kvarter kring gemensamma grönområden och anpassas till terrängen.

Ett flertal genomgående grönstråk, våtmarker och skogsdungar föreslås sparas mellan kvarteren och området kring Träskmossen och Vitmossen skyddas och bevaras.

Över det öppna dalstråket mellan Lill - och Storträsket föreslås Roslagsbanan gå på en låg bro för att synliggöra och förbättra rekreativiteterna längs Långhundraleden.

Kvartersmönstret kan inrymma en blandning av olika bostadsformer, men i huvudsak småhus och parhus. Vägnät är sammanhållet och terränganpassat utan säckgator.

En bebyggelseförstärkning föreslås främst kring stationen och överfarten över järnvägen. Men även på delar av den öppna marken väster om Långhundraleden, föreslås ny bebyggelse. Bebyggelsen ska avgränsas och utformas med hänsyn till skyddsavstånd för befintlig hästverksamhet.

Den bebyggelse som värderats som kulturhistoriskt värdefull bevaras.

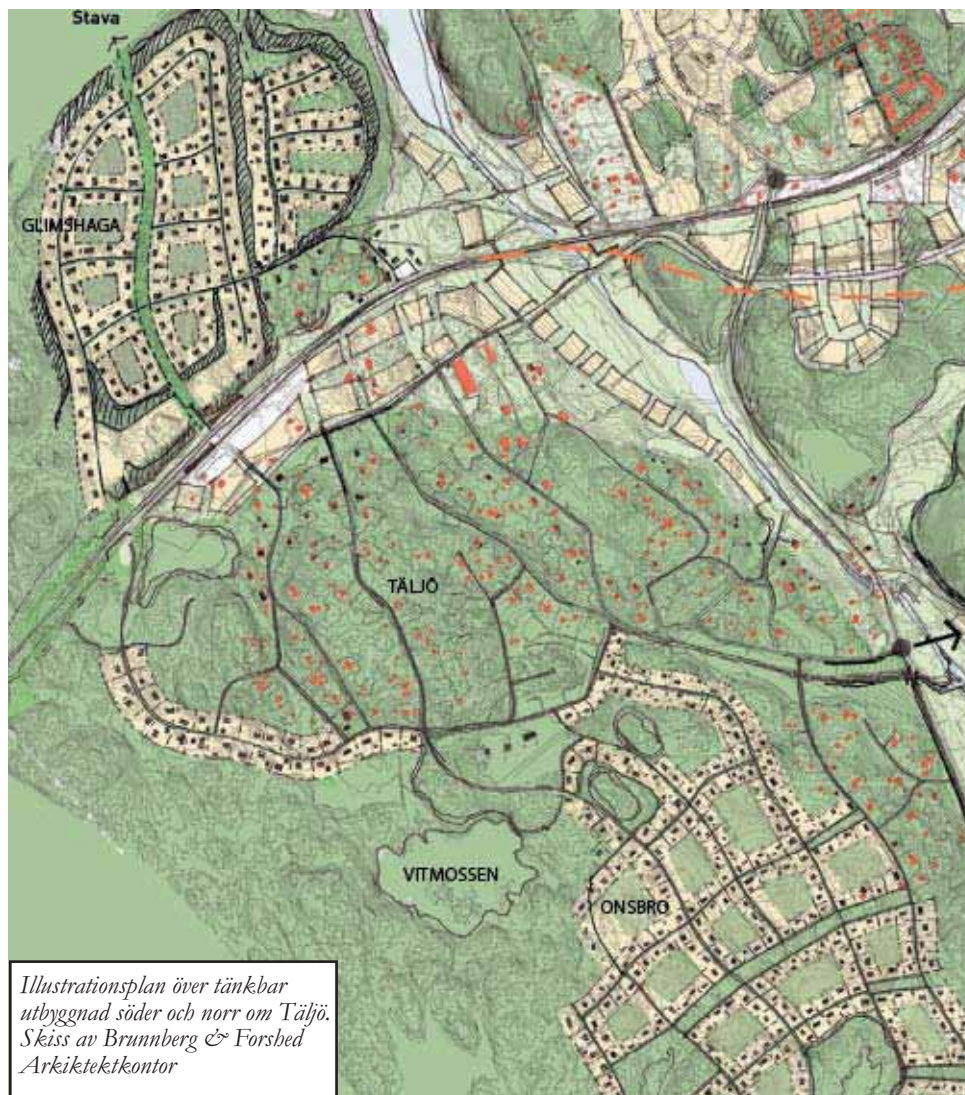
Bebyggelsen anpassas väl till naturen. Foto från Vaxholm.

Lummiga och terränganpassade vägar i ett sammanhängande nät utan säckgator föreslås.

Befintliga kärr och mossar bevaras.

Hänsyn tas till platsens naturliga förutsättningar. Foto från Resarö.

Parkering föreslås mellan busen. Foto från Beckomberga.

Exempel på parbus. Foto från Vaxholm.

FÖRNYELSEOMRÅDENA TÄLJÖ & GOTTSUNDA

Sedan lång tid pågår en process där byggnader omvandlas från fritidshus till permanentus. Äldre storstadsnära fritidshusområden i attraktiva lägen med små hus på stora tomter tas i anspråk för ny användning. Denna process har påverkat områdena och kommer påverka dem än mer i framtiden.

Drygt hälften av fastigheterna i Täljö och Gottsunda är redan idag permanentbosatta. Varje år tillkommer nya åretrunthus då människor väljer att bosätta sig inom förnyelseområdena.

Områdena utgör, tillsammans med Svinninge och övriga förnyelseområden kring Åkersberga, områden som avses planläggas för permanentbebyggelse och förses med kommunalt vatten- och avlopp.

Bild från Täljö förnyelseområde

Denna planläggning har påbörjats i Svinninge och kommer att fortsätta bl.a i Täljö och Gottsunda. Förändring av bebyggelsen kommer att ske dels genom omvandling från fritidshus till permanentus, dels genom större om- och tillbyggnader av mindre befintliga permanentus och dels i form av förtätning, genom avstyckningar för permanentus på befintliga fastigheter.

Bild från sportstuga i Täljö byggd på 1940-talet

Planläggningen ska medverka till att på ett reglerat sätt underlätta övergången från fritidsboende till åretrunbosättning.

Syftet med planläggningen är att se till att den pågående övergången till helårsbosättning utformas och regleras på sådant sätt att områdena även fortsättningsvis kommer att utgöra funktionsdugliga och attraktiva bostadsmiljöer.

Förslag

Täljö och Gottsunda förnyelseområden föreslås bli en del i den nya stadsdel som växer fram västerut längs Roslagsbanan. Medan Kanalstaden blir en del av centrala Åkersberga ligger Täljö-Gottsunda på ett avstånd från tätorten som gör att det får en egen identitet och karaktär. Området knyts samman med de centrala delarna via kopplingar till Svinningevägen.

Målet är att skapa måttfulla och småskaliga bostadsområden vilka tar sin utgångspunkt i områdenas egna kultur- och naturmiljöer. Avsikten är att på ett välordnat sätt underlätta övergången till helårsbosättning och därvid lösa de problem som är sammankopplande med detta, exempelvis en tillfredsställande lösning på va-frågan mm.

Befintlig infrastruktur och redan bebyggda områden utvecklas och värdefulla natur- och kulturmiljöer bevaras. Villastadens karaktär och uppbyggnad föreslås tjäna som förebild för bebyggelseutvecklingen.

En *varsam* förtätning inom den befintliga bebyggelsen eftersträvas med hänsyn tagen till respektive områdes förutsättningar. Framtida tomstorlekar inom områdena tillåts variera, beroende på lokalisering och lokala förutsättningar. Skälig tomstorlek med inriktning mot att bibehålla en lummig och småskalig karaktär utreds i detaljplanläggningen.

Tillgången till Roslagsbanan innebär goda framtidsförutsättningar. Bebyggelsen byggs upp runt Roslagsbanan med tätare bebyggelse närmast stationen, eller om stationen flyttas kring det nya alternativa stationsläget, men med avtagande täthet längre ut i mer perifera delar.

Områdena runt stationen har förutsättningar att bli områdets knutpunkt och samlingspunkt. Vid stationen kan en förtätning av bebyggelsen bidra till att dessa utvecklas till framsidor för samhällena. Ett tillskott av bebyggelse kan även skapa underlag för framtida service. Bebyggelsen bör därför medge plats för både bostäder, service och mindre verksamheter längs järnvägen.

Bild från Gottsunda förnyelseområde

6. Befolkning & service

Befolkning

Befolkningen inom förnyelseområdena Täljö och Gottsunda ökar stadigt. Förutom förnyelseområdenas utveckling har ett tillskott på ca 150 nya bostäder i Hagbyhöjden tillkommit under de senaste 10 åren.

Med föreslagen nyexploatering inom hela området kan den totala folkmängden uppgå till ca 15 000 personer år 2030. Befolkningen växer med ökad andel barn i förskole- och skolåldern som följd, vilket påverkar behovet av skolor och förskolor.

Skolor

I dagsläget finns det ingen skola inom området, skolbarn inom Täljö, Gottsunda och Hagbyhöjden hänvisas till skolorna i Rydbo och i centrala Åkersberga.

Kommunen växer i första hand västerut i Svinninge, Täljö och Gottsunda. Skolutbyggnaden inom området måste därför ta hänsyn till utvecklingen inom hela den västra kommundelen vid en bedömning av behov och utbyggnadstakt i Täljöviksområdet. Dimensioneringen beror bl.a av utbyggnadstakten. Planeringen av skolverksamheten kommer att ske i kommunens årliga verksamhetsplan.

Ett av syftena med planläggningen är att det avsätts mark så att områdena väl tillgodoses med barnomsorg och skola.

Förslag

Två lägen för skolverksamhet har föreslagits. Andra tänkbara lägen för skollokaler är inom kvartersstrukturen tex. Kanalstaden, Husbylund eller Johannelund.

Skoltomterna har placerats i anslutning till kollektivtrafik bl a vid stationslägen och nära de större vägarna för att skapa bra tillgänglighet både med hänsyn till GC-trafik och biltrafik. Skoltomterna bör ligga så att onödig biltrafik kan undvikas på mindre gator och så att eleverna kan nå skolan på ett säkert sätt. Skoltomterna föreslås även ligga i anslutning till naturområden och bör rymma gymnastiksal och fotbollsplan. Mark för skolor föreslås reserveras i den kommande detaljplaneringen.

Bildexempel framtida skola.

Förskolor

I dagsläget finns det enbart en förskola och den ligger i Företagsparken. Baserat på nuvarande bedömningar av befolkningsprognosen kommer det att finnas behov av ett stort antal förskoleplatser framöver. Framtida förskoleutbyggnad kommer att anpassas till områdets utbyggnadstakt och planeras i kommunens årliga verksamhetsplan.

Bildexempel på anpassad småskalig skolbyggnad.

Förslag

Mark för förskolor föreslås reserveras inom varje bebyggelseområde i den kommande detaljplaneringen. Tomterna bör placeras i goda kommunikationslägen, med hänsyn till gc-trafik, kollektivtrafik och biltrafik. Tomtstorleken bör vara 800-1 000 kvm per avdelning för att säkerställa nödvändiga friytor om förskolan inte är lokaliserad i direkt anknäring till naturområden.

Vård och omsorg

Befolkningsgruppen 65 år och äldre är den andel av kommunens innevånare som ökar snabbast. För att möta de beräknade behoven behöver antalet mindre bostäder med god tillgänglighet, såväl i som utom bostaden, och med tillgång till olika typer av service öka. Särskilda bostäder för vissa grupper av äldre eller fysiskt och psykiskt funktionshindrade kommer också att behövas. Idag finns särskilt boende i närheten av Villa Runö samt provisoriskt i lokaler vid Täljövikens konferensanläggning. Mark för äldreboende finns planlagd i Åkers Husby, öster om Hagbyhöjden.

Förslag

Många svåröverblickbara faktorer spelar in vid bedömningen av framtida behov av särskilda boendeformer och andra insatser för äldre och funktionshindrade. Det detaljerade behovet analyseras i kommunens årliga verksamhetsplanering.

Mark för vårdbostäder med lägenheter i särskilda boendeformer för äldre och andra grupper med vissa funktionshinder med behov av vård och särskilt boende reserveras inom området i den fortsatta detaljplaneringen.

Flygfoto från år 2005 över Täljöviken och Långbundraledens inlopp

7. Näringsliv

Kommersiell service

I Åkersberga centrum, som nu ska byggas ut ytterligare, finns ett stort utbud av både kommersiell och social service.

Förslag

Det breda utbud av handel och annan verksamhet som finns i Åkersberga centrum ska fortsätta att utvecklas vidare. Inom Kanalstaden, framförallt längs Åkers kanal, bör dock ambitionen vara att integrera och blanda bostäder med verksamheter och service i bostadshusens bottenvåningar. Kvarteren bör kunna innehålla en blandning av bostäder och icke störande verksamheter såsom tex. restauranger, caféer, frisörer, blomsteraffärer, bokhandel o.dyl. I resten av området bedöms endast kompletterande och understödande serviceanläggningar tillkomma vid speciella knutpunkter, såsom järnvägsstationerna och större vägar.

Runö Industriområde

Inom planområdet finns ett större industriområde längs Sågvägen - Runö Industriområde med en blandning av lätt tillverknings- och byggnadsindustri, en del med marin anknäring. Området är planlagt för industriändamål och vägen igenom är en renodlad industrigata som bl.a saknar gång- och cykelbana. Gatumiljön är i behov av uppgrusning.

Förslag

Runö industriområde föreslås bevaras för industriändamål. En successiv uppgrusning av gatumiljön i området kommer att ske. Viss förändring av markanvändningen mot en annan typ av inriktning som inte är störande föreslås på sikt, framförallt söder om Sågvägen i anslutning till den nya bebyggelsen. Verksamhetsområdet kan komma att utökas något i den västra delen och föreslås avgränsas med en ny boulevard mot Kanalstaden

Runö hamn

Söder om Runö Industriområde, längst in i Tunafjärden, ligger Runö båthamn, planlagt för småbåthamn och industri. Idag används området av Greyhound park och TBK. Här ligger Trälhavets båtklubb's hamnanläggning med bryggor och båtuppläggningsplatser.

Runö båthamn

Förslag

En flyttning av hundkapplöpningsbanan samt vinteruppläggningsbanan för båtarna föreslås. Det är nödvändigt för att möjliggöra skapandet av en attraktiv stadsmiljö kring kanalen.

Båtuppläggningsbanan föreslås flyttas till den västra sidan av Tunafjärden. För att den ska bli en naturlig del av Kanalstaden så är det viktigt att bostadskvarteren och båtuppläggningsplatsen fungerar sida vid sida. Uppläggningsplatsen föreslås därför ramas in av förrådsbodnar och lokaler för verksamheter med marin anknäring, som en skärm mot bebyggelsen och den föreslagna strandpromenaden som leder vidare ut mot Näsudden.

Ett utvecklat båtliv med sikte på en gästhamn och en brygga som kan angöras av reguljär båttrafik föreslås i Tunafjärden, vilket kan bidra till att utveckla lokal service samt skärgårdskaraktären.

Båtuppläggningsbanan

Roslagens företagspark

Området söder om Åkers Runö station är detaljplanlagt för arbetsplatser med högteknologisk och tjänsteproducerande inriktning. Även lättare småindustri och handelsverksamhet kan tillåtas om de ej är störande.

Roslagens Företagspark

Förslag

Den gällande detaljplanens utformning, innehåll och avgränsning prövas i det nya sammanhanget. Dock kvarstår intresset att skapa arbetsplatsområden med den inriktning som redovisas i gällande detaljplan närmast järnvägen. Läget nära stationen bör kunna utnyttjas för att utveckla verksamhetsområdet ytterligare. Området bör även kunna inrymma bostäder för att skapa ett mer blandat och variationsrikt område.

Jordbruk & djurhållning

På Täljö gård och ett antal andra fastigheter bedrivs hästuppfödning och ridverksamhet. Då behovet av sådana anläggningar ökar är det viktigt att dessa behov beaktas i planeringen. Näs gård bedriver ett tätortsnära jordbruk som arrende på en stor del av den öppna åkermarken på såväl Näs som i delar av Svinninge.

Bild på stallet på Täljö gård

Förslag

Stora delar av den mark som med hänsyn till tätortens långsiktiga utveckling är centralt lokaliserad utgörs av jordbruksmark. En utveckling av tätorten i enlighet med kommunens och regionens utvecklingsplaner redovisade i kommunens gällande och förslagna översiktsplan, i RUFSS och i UNO's vision, innebär att jordbruksmark måste tas i anspråk.

Det är ett strategiskt val att växa där det finns goda möjligheter till kollektivtrafikförsörjning samt i områden som ligger nära centrum med hänsyn till tillgången till service o.dyl samt intill befintlig bebyggelse och infrastruktur. Denna utveckling har redan påbörjats i området väster om tätorten där tätortsutveckling med framförallt arbetsplatser och friluftsanläggningar skett på jordbruksmark. Redan ett ianspråktagande av den största samlade åkermarken inom den centrala delen av Näs påverkar förutsättningarna för jordbruket även om åkrarna vid Täljöviken bevaras.

Vid en utbyggnad på delar av Näs kommer området även fortsättningsvis att innehålla olika typer av öppen mark, t.ex. längs Stor- och Lillträsket, västra delen av åkermarken och strandängarna ut mot Näsudden samt den västra sidan av Täljöviken, som lämpligen betas eller odlas för att hålla landskapet öppet. Men det är på en arealmässigt mindre yta.

I samband med den fortsatta detaljplanläggningen bör bedömning och en mer detaljerad avgränsning göras mellan bostadsbebyggelse och jordbruksdrift och även behovet av ev. ridstigar belysas.

Konferensverksamhet

Inom planområdet finns två konferensanläggningar etablerade, Runö kursgård resp. Täljövikens konferensgård. Runö kursgård ägs och drivs av föreningen LO's folkhögskola Runö. Täljövikens konferensgård ägs av LO men drivs för närvarande inte som en konferensanläggning utan lokalerna används för tillfället för annat ändamål.

Bild på Runö Kursgård

Förslag

Täljövikens konferensgård integreras med en måttfull och välpassad ny bostadsbebyggelse. Innehållet kan komma att ändras och lokalen kan tex. tjäna som skolbyggnad. Runö kursgård bedöms även fortsättningsvis kunna bedriva sin verksamhet relativt avskilt.

Övrigt

Befintliga verksamheter inom verksamhetsområdena förutsätts bibehållas med de restriktioner som närheten till bostäder motiverar. Detta får prövas i detaljplanläggningen.

Ett område för ett eventuellt framtida reningsverk reserveras väster om Svinningevägen mitt emot Svinninge gård. Detta ligger dock utanför det aktuella planområdet.

Verksamhetslokaler i bostadshusen för icke störande verksamheter exempelvis kontor eller mindre serviceföretag tex. frisersalonger bör möjliggöras, vilket bör regleras i den kommande detaljplanläggningen.

Arbetsområdenas utformning

En god yttre miljö betyder mycket för stadsbilden och arbetsområdens attraktivitet. Bra miljö och bra lokalisering i förhållande till kollektivtrafiken är viktiga konkurrensmedel för företagsetableringar. Byggnaderna bör placeras och utformas från ett arkitektoniskt helhetsgrepp. Vackra och gröna arbetsområden är en del av kommunens "image". Trädplanterade gator, förgårdar och parkeringsplatser är viktiga delar av utformningen. Den övergripande utformningen bör därför redovisas i gestaltungsprogram i samband med detaljplaneringen.

8. Kulturmiljöer

Historisk bakgrund

Området har lång kontinuitet som boplats. Ätminstone sedan yngre järnålder har människor bott i området. Närheten till havet har erbjudit möjlighet till jakt och fiske. I takt med landhöjningen har nya områden kunnat tas i anspråk för odling, slätter och bete.

Områdets närhet till den viktiga vattenleden, Långhundraleden, var en anledning till områdets dragningskraft. Under järnålder kunde man via Långhundraleden nå dåtidens centralbygd i Uppland. Utan kännedom om dessa tidigare viktiga leder är det svårt att förstå bebyggelseutvecklingen i regionen. Inte minst gäller detta för det aktuella området.

De tidigare inloppen öst och väst om Näshalvön går än i dag att urskilja i landskapet. Allra tydligast är kanske Åkers kanal men även Stor- och Lillträsket vittnar om den tidigare vattenleden. Tydligt i sammanhanget är även den stora fornborgen vid Gottsunda, Raä 21, som legat direkt intill ledens västra inlopp.

Bebyggelsen vid Husby, Täljö, Svinninge och Näs, liksom många andra byar i Österåker, har säkerligen ett direkt samband med Långhundraleden. Läget intill vattenleden har med största säkerhet varit avgörande för bebyggelsens lokalisering. Än idag är stora delar av inloppen obebyggda.

Byarna i området var etablerade redan under yngre järnålder. Förändringar av markens organisation skedde först i och med de i

Näs och Husby förrättade storskiftena vid mitten av 1700-talet. Tidigare hade åkrar och ängar varit uppdelade i små spridda enheter (solskifte) sedan medeltiden.

Ett flertal byggnader och bebyggelsemiljöer finns bevarade från 1700-talet. I Husby och Täljö förrättades även laga skifte, i Husby på 1850-talet och i Täljö i början av 1900-talet. I samband med skiftet flyttades gårdar ut från byarna. En stor del av den efter laga skiftet tillkomna bebyggelsen är bevarad. Inom området finns ett flertal ekonomibyggnader vilka har tillhört gårdarna. De bidrar till förståelsen av det historiska landskapet.

Avsaknaden av boplatser från yngre järnålder i området kan bero på det faktum att boplatslägena fortfarande är desamma. Vid Näs har jordbruk bedrivits sedan yngre järnålder och bedrivs än idag. Landskapet präglas av ett äldre jordbrukslandskap med terränganpassade åkrar med åkerholmar och impediment.

Även Täljö bevarar delvis ett äldre jordbrukslandskap med terränganpassade åkrar, åkerholmar och diken. Husbys odlingsmarker har till stor del exploaterats för industribebyggelse och nu senast för golfbanans utbyggnad. Husbykullen utgör däremot en av de bäst bevarade bybildningarna i Österåker.

De äldre vägsträckningarna är till stor del

bevarade i området, en del vägar endast som traktorvägar. Vägmiljöerna inom området kan ha betydelse för helhetsintrycket av landskapet. Järnvägsmiljön i området samt tex järnvägsviadukten i Täljö-Gottsunda utgör värdefulla avtryck från industriell tid.

I fritidsområdena Täljö och Gottsunda finns bevarade fritidshus med trädgårdar som representerar en för området viktig epok.

Kartbild över geometrisk avmätning 1687.

Inventeringar

Ett flertal olika inventeringar av kulturhistoriskt intressanta byggnader och miljöer har genomförts inom planområdet:

Kulturhistorisk bebyggelseinventering av Läns museibyran 1987-88 - en inventering som bl.a fungerade som underlag vid planläggningen som då pågick men som inte avslutades.

Kulturmiljöprogram 1998 – "I Roslagen" Kommunfullmäktige godkände 1998-02-16 kulturmiljöprogrammet. I detta avgränsas delar av kommunens värdefulla kulturmiljöer men den är dock inte heltäckande. De kulturmiljöer inom planområdet som nämns är: Husby-Johannelund, Fredsborgs –Falkes, Gottsundaborgen samt Åkers kanal.

Kulturgeografisk analys över Täljöviken (Rapport 2004:5) av Stockholms läns museum. Syftet är att beskriva och lyfta fram områdets kulturhistoriskt värdefulla landskap och bebyggelsemiljöer så att dessa kan användas som en tillgång för området i det fortsatta planeringsarbetet.

Kulturmiljöinventering Täljöviken, Rapport 2005:11 av Stockholms läns museum. Det är en kulturmiljöinventering av hela planområdet med en översyn, bearbetning och komplettering av tidigare kulturhistoriska bebyggelseinventeringar.

De kulturhistoriska inventeringarna redovisar flera äldre torp och gårdar från 1900-talets början inom planområdet. Den äldre bebyggelsen ligger huvudsakligen i dalstråket som leder genom området från sjöarna Storträsket och Lillträsket ner mot Täljöviken. Dalstråket utgjorde tidigare en del av västra Långhundraleden. Denna är f.ö. i sig självt kulturhistoriskt intressant med många lämningar utmed sin sträckning. Äldre bebyggelse finns även norr om Svinningevägen, tex. i Gottsunda.

Såväl den historiska som den nuvarande landskapsbilden på Näs är påverkad av de naturgivna förutsättningarna. I den nuvarande landskapsbilden finns mer eller mindre tydliga spår av alla de kulturhistoriska förlopp som landskapet genomgått. Dagens landskapsbild är fortfarande präglad av ett äldre odlingslandskap. Inom området finns tex. ett antal fornlämningar som vittnar om detta.

Bild på värdefulla byggnader på Näs Gård

Kända fornlämningar

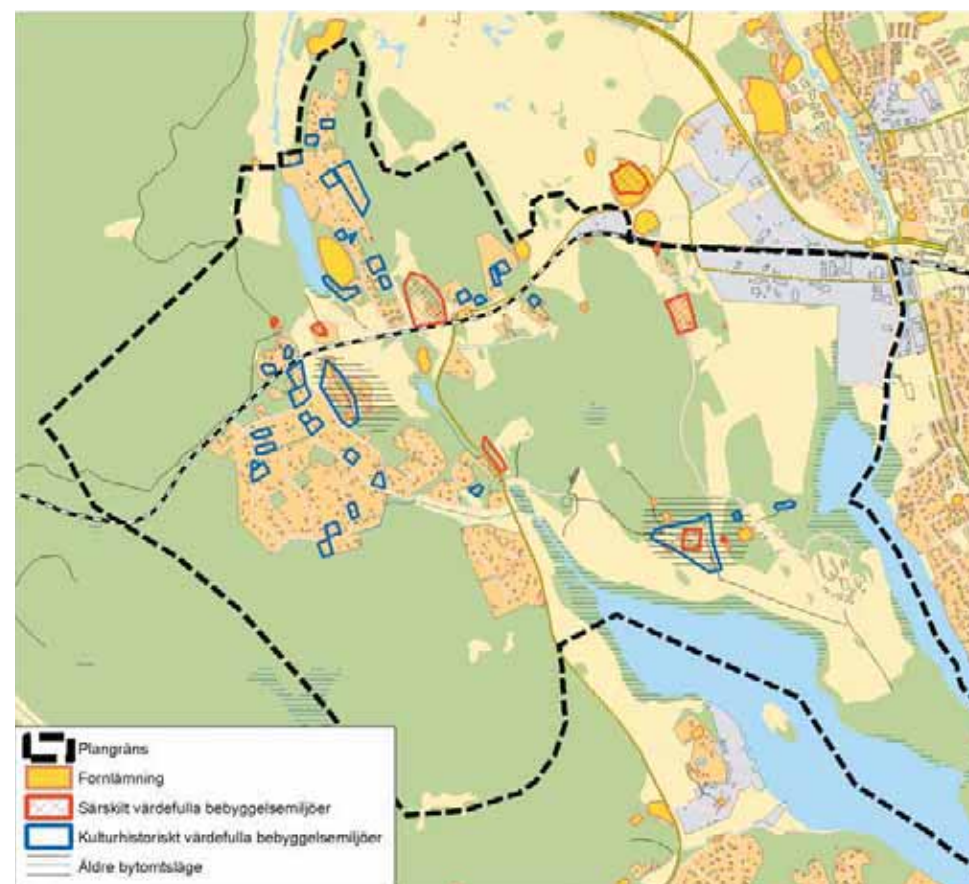
Inom utredningsområdet finns 24 kända fornlämningar. Dessa utgörs av gravar/gravfält (Raä 12, 17, 27, 30, 67, 79, 328), stensättningsliknande lämningar (Raä 16, 20, 326, 327), boplatslämningar (Raä 5, 7, 9, 10, 11, 68,), röjningssten (Raä 8, 10, 13,), stensträngar (Raä 68, 209), ett gränsmärke (Raä 6), en fornborg (Raä 21) samt naturbildningar (Raä 14, 15). Lämningarna är utifrån respektive topografiskt läge och karaktär preliminärt daterade från och med äldre järnålder och fram till nyare tid.

Förslag

De värdefulla kulturmiljöerna utgör en resurs som det är angeläget att förvalta på ett långsiktigt och medvetet sätt. Den fördjupade översiktsplanen syftar till att bevara kulturmiljöerna och inordna dessa i den framtida markanvändningen.

Långhundraleden föreslås tydliggöras och lyftas fram genom att vattnet synliggörs mer, samtidigt som tillgängligheten längs leden förbättras.

Frågan om hur hänsyns-, varsamhets- och eventuella skyddsbestämmelser skall tillämpas för enskilda byggnader eller områden föreslås behandlas i de enskilda detaljplanerna.

Karta över värdefulla byggnader och fornlämningar. Områdets bebyggelse har värderats av Stockholms läns museum. Utöver särskilt värdefulla byggnader och kulturhistoriskt värdefulla byggnader eller miljöer finns även ett antal byggnader som kan vara miljömässigt värdefulla eller betydelsefulla för förståelsen av områdets historia.

9. Natur- och friluftsmiljöer

Natur och landskapmiljö

Täljö och Gottsunda består till stor del av kuperade skogsområden. En dalgång sträcker sig tvärs igenom området vid sjöarna Storträsket och Lillträsket. I dalgången är landskapet öppet och här finns betesmark för bla hästar. Roslagsbanan går rakt genom området och utgör en kraftig barriär mellan sjöarna.

På Näs är landskapet öppet och låglänt närmast strandlinjen, medan det i de norra och centrala delarna av området finns skogsklädda höjdparter och kuperad terräng. Nära industriområdet och kanalen finns stora öppna markområden med några mindre trädbevuxna åkerholmar. Stora delar utgörs här av jordbrukslandskap. Skogspartierna domineras av barrskog men det finns även bevarandevärda ekbackar tex i närheten av Näs gård.

Värdefulla naturområden

Enligt kommunens inventering har följande områden bedömts som värdefulla naturområden inom planområdet:

▣ Täljövikens - Täljönäset – Gästholmen

Området omfattar Täljövikens och västra Tunafjärden med omgivande stränder, Fårholmen samt halvön Täljönäset och Gästholmen. Täljövikens är grund och kantas av breda vassbälten. Längs stränderna

växer strandskog och buskar omväxlande med långsmala strandängar. Halvön består av skogsklädda bergpartier, ädellövskog, vackra ek- och enbackar samt betesmarker.

De olika naturtyperna ger förutsättningar för en rik och omväxlande flora. Ett område på västsidan av Täljönäset är bevuxet med ädellövskog. Djurlivet är art- och individrikt. Fårholmen är en sk fågelö med rik förekomst av kustfåglar, vilket är ovanligt i innerskärgården. Täljövikens vassar utgör både rast- och häckningslokal. Näsudden har goda kvaliteter som strövområde med fina promenadstigar, en naturstig och vissa badmöjligheter. Områdets storlek och variation bidrar mycket till de höga naturvärdena.

Bild ut mot Näsudden

▣ Träskmossen & Vitmossen

Träskmossen ligger mitt i ett skogsbevuxet bergsområde söder om Täljö. Mossen är bevuxen med gles martallskog. De viktigaste naturvärdena består i att mossen är en av de största opåverkade mossarna i norra Stockholmstrakten.

Bild Träskmossen

▣ Storträsket & Lillträsket

Området är beläget väster om Gottsunda och öster om Täljö. Det omfattar de två sjöarna Storträsket och Lillträsket samt Ekbacken. Mellan sjöarna går Roslagsbanan. Vid sjöarna finns vassar och sumpskog som övergår i fuktiga busk- och gräsmarker. Ekbacken är bevuxen med lövskog, främst ek och björk. Fågellivet i området är art- och individrikt. Storträsket är en skogssjö mellan branta skogsklädda stränder. Lillträsket har mer karaktären av ett träsk/kärr.

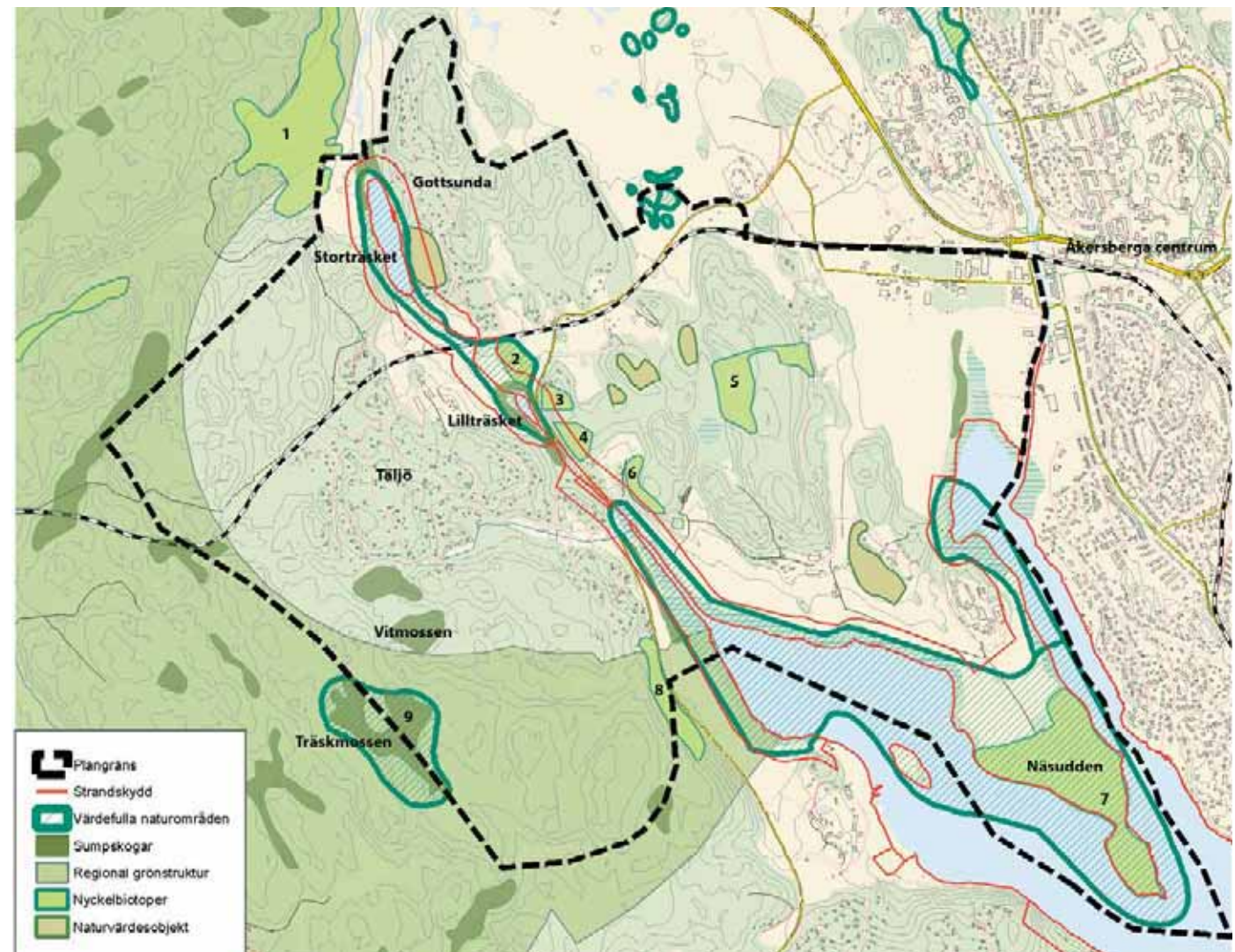
Bild Lillträsket

De värdefulla naturområdenas biologiska mångfald och särskilda naturvärden har inventerats ytterligare. Inventeringar och naturvärdesbedömningar har genomförts av Ekologigruppen AB. Enligt deras bedömning motsvarar Täljövikens stränder idag inte kraven på ett klass 1-område dvs högsta naturvärde av nationellt intresse, vilket tidigare angetts, utan klass 2, mycket högt naturvärde av regionalt intresse. Detta främst beroende på att strandzonen inte längre hävdas utan successivt växer igen. Träskmossen bedöms också som ett klass 2-område liksom nyckelbiotoper med äldre skog längs Svinningevägen. Med avseende på biologisk mångfald är Storträsket och Lillträsket höga naturvärden av lokalt intresse.

Nyckelbiotoper

Utöver värdefulla naturområden finns ett antal nyckelbiotoper, sumpskogar och naturvärdesobjekt som bör uppmärksammas, vilka har pekats ut av skogsvårdsstyrelsen. Det finns nio stycken nyckelbiotopområden inom området och dessutom fem områden som är klassade som naturvärdesobjekt dvs. objekt som i dagsläget inte riktigt når upp till kvaliteten nyckelbiotop men som har höga naturvärden och på sikt kan utvecklas till nyckelbiotoper. Inom planområdet finns även ett antal olika typer av sumpskogar, vanligast är dock typen ”strandskog vid sjö”. Med nyckelbiotop avses en biotop med en någorlunda enhetlig och avgränsningsbar livsmiljö som dessutom har en avgörande betydelse, en nyckelroll, för den hotade och sällsynta delen av skogens fauna och flora.

1. Lövskogslund, Hassellund: 22,6 ha
2. Lövskogslund, Hassellund: 2,5 ha, med bl.a gammal hassel.
3. Lövrik barrskogsnatur: 1,3 ha, stort inslag av senvuxna träd, hållar ger karaktär åt objektet.
4. Barrnaturskog: 1,8 ha, rikligt med grova träd
5. Sandbarrskog: 6,8 ha med i huvudsak gamla grova tallar.
6. Sandbarrskog: 1,8 ha med hållar som ger karaktär.
7. Lövskogslund, betad skog: 25 ha med bl.a gammal grov ek, gammal al och hassel.
8. Bergbrant, barrskog: 4,4 ha med rikligt med bl.a gammal grov gran.
9. Barrsumpskog 19 ha.

Friluft- & rekreativsområden

Skogsområdena väster om Täljö-Gottsunda är friluftsområden och ingår i den regionala grönstrukturen. Även dalstråket längs Stor- och Lillträsket fungerar som ett friluft- och strövområde, men järnvägen är en kraftig barriär som inverkar negativt på friluftstråket. Blå leden är en vandringsled som passerar norr om Täljö – Gottsunda.

Bild Storträsket

Näsudden är ett av de tre tätortsnära strövområdena. Näsudden har förutsättningar att ombildas till ett naturreservat, varför ett bevarande långsiktigt bör säkerställas. Någon exploatering i denna del av planområdet är därför inte aktuell. Även Åkers Kanal är viktig för upplevelsen av vattnet i de centrala delarna och miljön ger möjlighet till vattenkontakt även för dem som inte kan ta sig ut till havet vid vardaglig rekreation.

Gällande strandskyddsområden och markområden i strändernas närområde, vilka formellt är allemansrättsligt tillgängliga, är huvudsakligen ianspråktaget som jordbruksmark. Detta gäller längs Täljövikens och delar av Tunafjärdens stränder samt delvis kring Lill- och Storträsket, där det delvis även är privat tomtmark. Huvuddelen av Täljövikens stränder samt kring Lill- och Storträsket, är således ej särskilt tillgängliga för allmänheten. Det är därför angeläget att dessa områden görs mer allmänt tillgängliga och att det säkerställs att inga strandområden privatiseras.

Förslag

En av kommunens och planområdets kvaliteter är den rika tillgången på grönområden och denna kvalitet är viktig att värna och utveckla vidare. Avsikten är att värdefulla naturområden ska bevaras. Planförslaget tar sin utgångspunkt i landskapet och dess värden. Bebyggelsen samspelar med en grönstruktur som från regionens övergripande gröna kilar förgrenas till de lokala grönområdena vidare till park- och gårdsrummen och entrégatornas trädtrader.

Den lokala grönstrukturen knyts därmed samman i ett nätverk av gröna korridorer med god förbindelse till den regionala grönstrukturen. Skyddsvärda moränkullar och åkerholmar tas tillvara liksom gröna ytor inom kvarteren. Vegetationsridåer

och alléplanteringar används för att definiera strukturer. Grönstrukturen värnar kulturlandskapet och tar till vara upplevelser och utblickar.

Närhet till natur och möjligheter till friluftsliv tillgodoses i de nya stadsdelarna dels genom att de stora värdefulla naturområdena bibehålls och görs mera tillgängliga, dels genom att det inom området skapas parker och promenadstråk med vattenkontakt, exempelvis i form av strandpromenader. Det ska bli lättare både att ta sig till de värdefulla områdena och att röra sig inom områdena.

Viktigt grönt stråk med utblick mot Täljöviken som ska skyddas och bevaras

Naturområdena på Näs och då framför allt Näsudden, är betydelsefulla inte enbart för Täljö-Gottsunda, utan också för Svinninge och centrala Åkersberga. Därför har grönstråk genom området vidmakthållits för att skapa ”gröna korridorer” ner mot Näsudden. Strandängarna bevaras inom strandzonen. Näsudden bevaras och föreslås i framtiden omvandlas till naturreservat. Strandängarna samt hela den östra sidan av Täljöviken föreslås bevaras obebyggda och skötas så att förutsättningarna för biologisk mångfald förbättras, tex. genom bete och/eller slåtter. Centralt på Näs bevaras dessutom en stor grön ”lunga” för rekreation och friluftsliv.

Området kring Träsk- och Vitmossen skyddas och bevaras. Tillgängligheten till området förbättras, så att det blir lättare att hitta och att ta sig dit. Parkeringsmöjligheterna i närområdet bör ses över.

Dalstråket runt sjöarna Stor- och Lillträsket och Långhundraleden bevaras och utvecklas till ett rekreativ- och strövområde. Vattenleden lyfts fram och tydliggörs tex. på liknande sätt som man har gjort på golfbanan lite längre norrut längs leden. Karaktären av Storträsket bör bevaras samtidigt som möjligheten att gå runt sjön bör säkerställas. I Lillträsket finns idéer på att återskapa vattenspegeln och förbättra förutsättningarna för olika typer av djur och växter samtidigt som man förbättrar möjligheterna att röra sig längs Lillträsket.

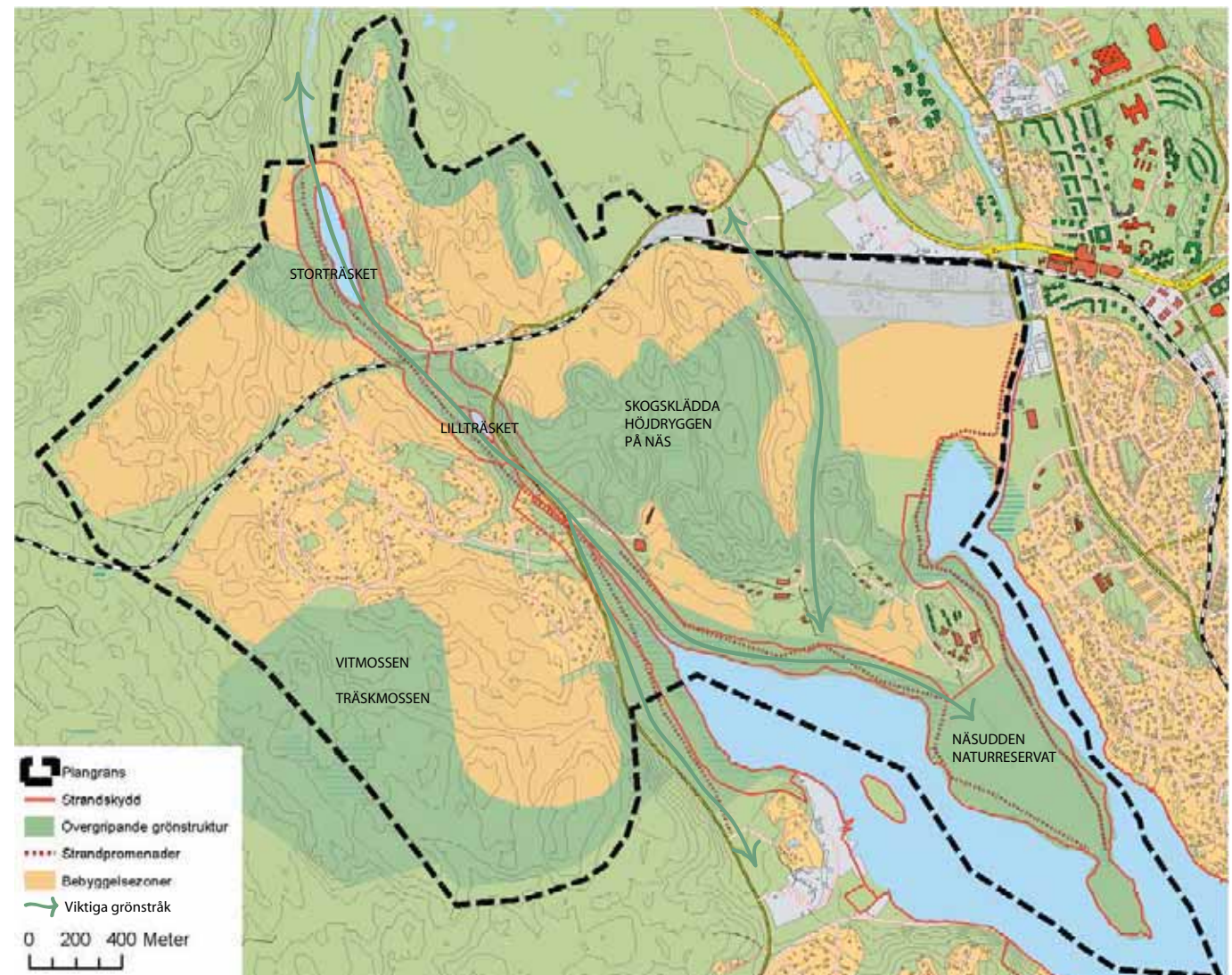
Två tydliga grönstråk utvecklas, inkluderande det ovan beskrivna längs Långhundraleden upp över Lill- och Storträsket samt dalstråket från Svinningevägen, via Johannelunds gård, ner mot Näs Gård. Det är mycket viktigt att lyfta fram potentialen av att bibehålla och utveckla grönområdena och stråken till sammanhängande landskapsrum som tillsammans kan skapa värdefulla friluftstråk.

Förslag på hur områdenas naturvärden ska förbättras och skötas håller på att upprättas. Naturområdenas exakta avgränsningar får studeras mer i detalj i fortsatt planarbete.

Bild från klipporna på Näsudden

Kartbild över föreslagen övergripande grönstruktur som föreslås bevaras

Strandpromenader

Förslag till nya allemansrättsligt tillgängliga strandpromenader redovisas där det är önskvärt att planmässigt säkerställa att en strandzon med gångväg utmed vattnet även långsiktigt är allmänt tillgänglig. Detta är viktigt för hela upplevelsen av Täljöviken. Strandpromenader föreslås:

- § Längs Tunafjärdens västra sida, förbi den föreslagna båtuppläggningsplatsen, vidare ut mot Näsudden.
- § Utmed strandängarna kring Täljöviken hela vägen ut mot Näsudden.
- § Runt de strandnära områdena kring Lill- och Storträsket, som föreslås utvecklas med promenadstråk tillsammans med intilliggande föreningsägt strandområde som innehåller bad vid Storträsket.

Foto från strandpromenad i Järila sjö.

Badplatser

Behoven av badplatser måste ses både ur det lokala perspektivet, dvs. de behov som finns från de som bor i området idag, och de som genereras av tillväxten inom de olika områdena. Anordnande av badplats är angeläget då allmän badplats saknas i området. Badmöjligheter finns i dagsläget enbart ute vid Näsudden och vid Storträsket.

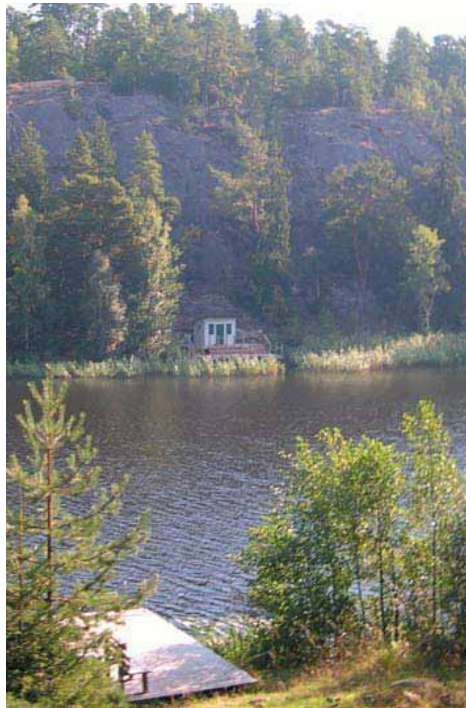

Bild från badplatsen i Gottsunda mot Storträsket

Badet vid Storträsket, som drivs av Gottsunda förening, föreslås i första hand bibehållas för områdets behov bl.a. därför att möjligheterna att anordna parkeringsplatser i anslutning till detta bad är begränsade. Badet på Näsudden är mer av naturkaraktär än badstrand och är ej lättillgängligt.

Foto på ett alternativt läge för ny badplats på Näs

Foto från befintlig naturstrand på Näsudden

Förslag

Ett läge för en ny badplats redovisas sydväst om Runöskolans kursgård ner mot Täljöviken, där finns goda möjligheter att anordna eller ev. samordna parkeringsplatser och det ligger fint i sydvästläge. Det ligger även så till att det har god kontakt med det överordnade vägnätet så att det även kan betjäna boende utanför Täljöviksområdet. I det fortsatta planarbetet föreslås att idéerna kring ett nytt allmänt friluftsbad konkretiseras. Bad och andra friytor bör planläggas som allmänna bad för att säkerställa att de blir allmänt tillgängliga.

Bollplaner och lekplatser

I dag finns det inga bollplaner inom området. Inom Täljöviksområdet bör ytterligare minst två bollplaner lokaliseras och åtminstone en av planerna inom området bör ha fullstora mått dvs. 100 x 60 m. Behovet av lekplatser ska tillgodoses inom respektive bebyggelseområde.

Strandskydd

Det lagstadgade generella strandskyddet omfattar land- och vattenområden intill 100 m från strandlinjen i avsikt att säkerställa den allemansrättsliga tillgängligheten och den biologiska mångfalden. Detta gäller för såväl Täljöviken och Tunafjärden. Själva Näsudden utgör dock område med utökat strandskydd med upp till 300 m.

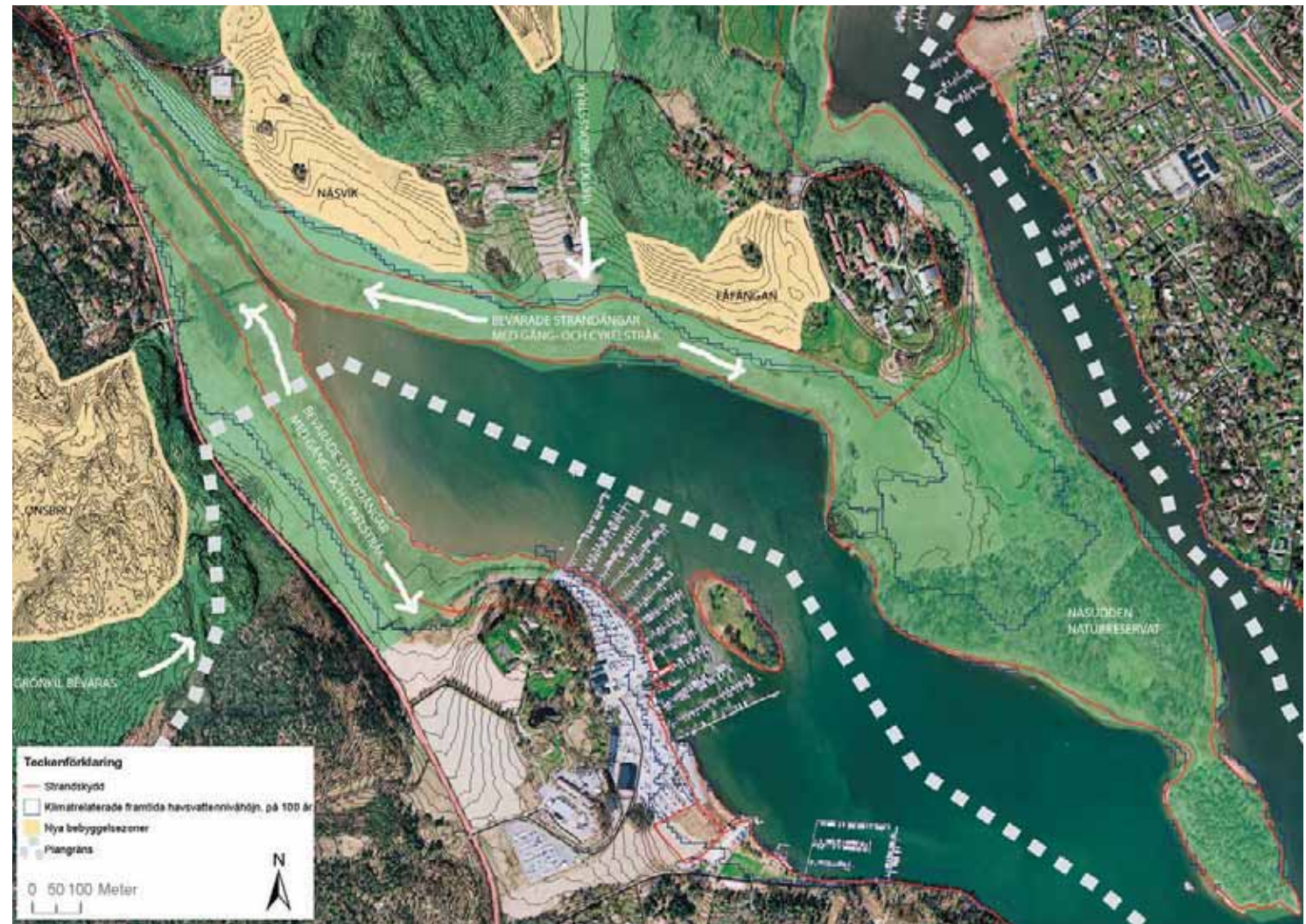
Förslag

Näsudden förslås ligga kvar med utökat strandskydd då ingen förändrad markanvändning förordas. Överväganden finns istället att förstärka skyddet genom att omvandla Näsudden till naturreservat.

Inom de delar som bebyggs kommer tillgängligheten till strandområdena förbättras genom gång- och cykelstråk och andra allmänna platser. De allmänna platserna föreslås variera i utformning beroende på strandens karaktär och de naturvärden som ska beaktas.

Det generella strandskyddet ersätts således av ett planmässigt säkerställande av tillgänglighet och förutsättningar för biologisk mångfald.

Kartbild över föreslagen övergripande grönstruktur kring Täljövikens stränder

10. Kommunikationer

Vägtrafik

Befintligt vägnät får problem att klara att försörja den planerade utbyggnaden. För den framtida trafikförsörjningen av området krävs efterhand upprustning och ombyggnad av vägsystemet. Svinningevägen (V. 1004) är huvudvägen som genomkorsar området idag. Vägen har både funktionen som matarväg åt de närliggande områdena, men har också en regional funktion som förbindelselänk mellan Vaxholm och Åkersberga. Svinningevägen håller redan idag låg standard i förhållande till sina trafikuppgifter. Vägverket och kommunen är väghållare för var sin del av Svinningevägen.

Området är för sina kommunikationer med omgivningen helt beroende av Svinningevägen. Svinningevägen trafikeras idag av drygt 3200 fordon per årsmedeldygn. Vägen har låg geometrisk standard och har bristande trafik-säkerhetsutformning med flera skarpa kurvor, direktutfarer och närliggande bebyggelse. En upprustning av Svinningevägen erfordras därför snarast.

Även övrigt vägnät inom de befintliga delarna av området har till stor del låg standard. De flesta av vägarna är smala och en del har kraftiga lutningar och skarpa kurvor samt siktproblem i ett flertal kurvor och det saknas gång- och cykelvägar. Vissa vägar i Täljö är så smala att tex bussar inte kan komma fram i området vid tillfällen då tåget ersätts med buss.

Trafiksäkerhetsproblemen i området är främst knutna till korsningspunkterna med Svinningevägen. Befintliga förhållanden inom de olika delområdena bör inventeras ytterligare och ett förslag till förbättrad trafikstruktur bör tas fram inför den fortsatta planläggningen. Beskrivningarna nedan är principiella och bör utgöra grund för förslag till ny utformning och standard.

Svinningevägen har låg standard och bristande trafik-säkerhetsutformning

Förslag

Övergripande vägnät

Den övergripande vägstrukturen för Täljöviksområdet föreslås bestå av en upprustad Svinningeväg, eventuellt komp-

letterad med en ny framtida Stavalänk. Förslaget är framtaget utifrån resultatet från den övergripande vägnätsanalys ("Framtida vägstruktur i Täljövik", SWECO VBB 05-06-28) som kommunen har låtit utföra, som innefattar hela området väster om Åkersberga, d v s både Täljövik och Svinninge. Denna analys har utmynnat i att föreslå att Svinningevägen i nuvarande sträckning utgör genomfart. Syftet med utredningen var att utarbeta ett förslag till framtida huvudvägnät i Täljö-/ Svinningeområdet, som kan ligga till grund för den fortsatta planeringen av området och dess trafikförsörjning.

Svinningevägen måste förbättras och upprustningen av Svinningevägen bör ske snarast. Om den dessutom ska fortsätta fungera som regional länk, och med den ökade trafikmängd som är att vänta, är detta än viktigare. De åtgärder som kan vara aktuella är att bygga om vissa korsningar tex. måste korsningen med Järnvägsbacken byggas om, att stänga vissa utfarer och att anlägga gång- och cykelbanor längs vägen.

Dagens trafikmängder motiverar inte en förbifart, vare sig förbi Svinninge eller förbi Täljö. Med de planer på nybyggnation och förtätningar som finns i och runt omkring området kommer trafiken att öka till ca 12000 fordon/dygn på den norra delen, varav ca 3000 är genomfartstrafik. Men trots ökningen är det med dagens kunskaper svårt att motivera

en förbifart. Därför föreslås i första hand en upprustning av befintlig Svinningeväg. En viss upprustning behövs oavsett, men med större trafikmängder ställs andra krav än om den regionala trafiken lyfts bort.

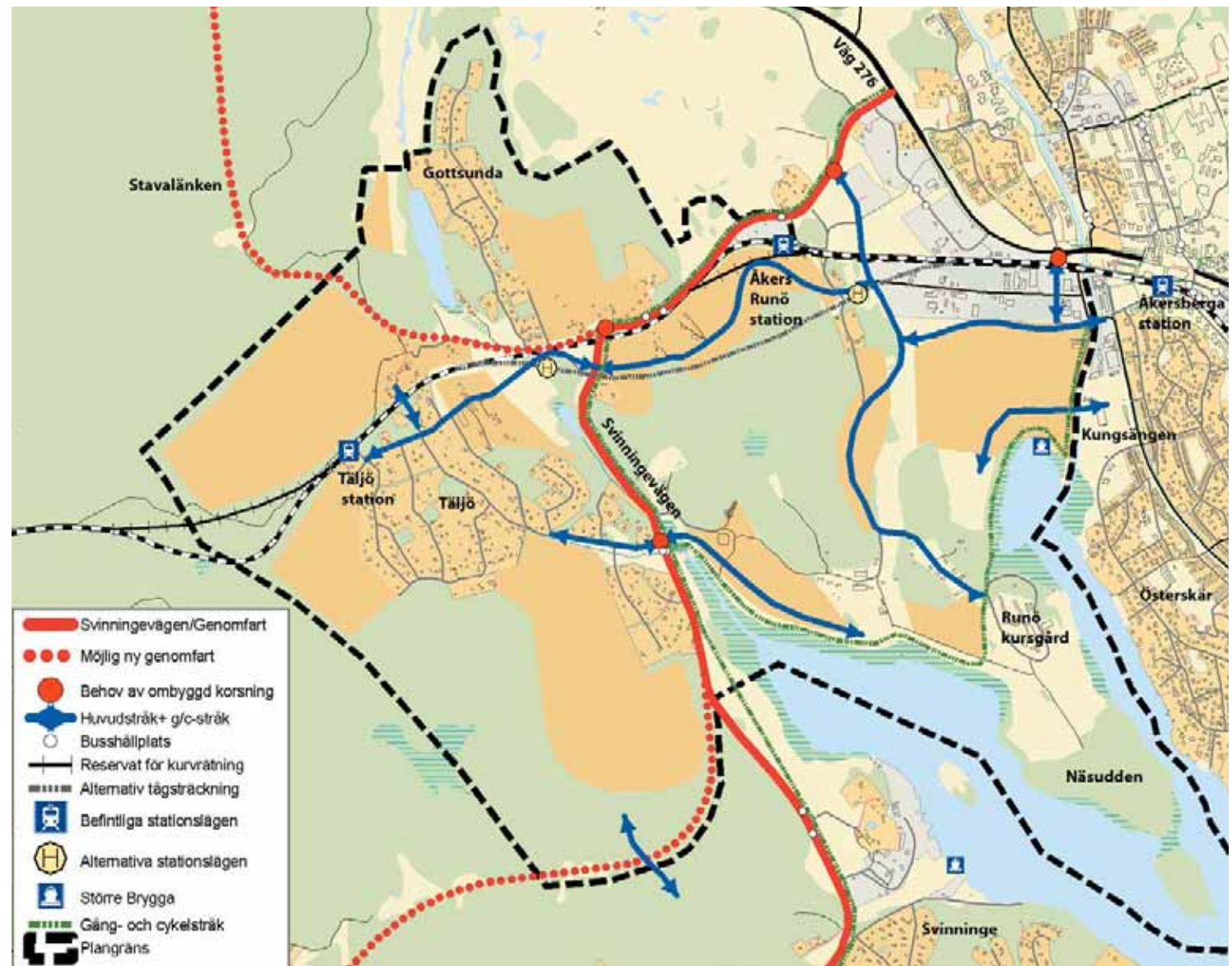

Bild på Svinningevägen i kurvan över järnvägsbron

Reservat för en förbifart förbi Svinninge samt mot Stava föreslås ändå finnas kvar i den fortsatta planeringen för att säkerställa möjligheten att bygga ut dessa i framtiden.

Framför allt Stavalänken har flera fördelar, förutom de tidsvinster som Täljöborna gör när de ska ut på väg 276. Om Stavalänken byggs förändras trafikflöden främst i norra delen av Svinningevägen, vilken då istället skulle trafikeras med ca. 9000 fordon/dygn. En Stavalänk kan också med rätt utformad kollektivtrafik medföra att boende i Stava med

omnejd byter från bil till att åka Roslagsbanan från Täljö. I Översiktsplan 2006 finns planer för ett nytt verksamhetsområde kallat Stava Syd. Detta ska trafikförsörjas via ny anslutning till väg 276, och med en sådan trafikplats förbättras förutsättningarna för en Stavalänk än mer. Stavalänken ska dessutom ses med Norrortsleden i baktanke. Leden som öppnas för trafik 2008 kommer att förbättra kommunikationerna till hela Åkersberga. En Stavalänk blir då än viktigare för Täljö, och kan också bli värdefull för vissa Svinningebor som vill köra Norrortsleden.

Kartbild över föreslagna övergripande kommunikationsstråk

Övrigt vägnät

Förutom genomfarten, samt ev. framtida förbifarter, föreslås vägnätet uppbyggt med ett övergripande huvudvägnät som förbinder de olika delområdena med varandra och kopplas till Svinningevägen och väg 276. Dessa huvudstråk fungerar också som uppsamlingsgator i de olika delområdena. Det är väsentligt att huvudvägnätet är genomgående så att bebyggelsestrukturen blir sammanhängande och möjliggör framtida busstrafik.

Därutöver föreslås gatustrukturen på tillkommande områden vara kvartersindeldad med ett nät av lokalgator vilka ansluter till det övergripande huvudnätet på flera ställen. Säckgator tillämpas endast i undantagsfall. Trafiksystemet utformas så att närmiljön kring bostäderna blir säker och attraktiv samtidigt som behovet av god tillgänglighet beaktas. Gaturummen bör vara tydligt gestaltade och ägnas stor omsorg.

I randzonen runt förnyelseområdet Täljö-Gottsunda anpassas gator och kvarter till befintlig gatustruktur för att på ett naturligt sätt binda ihop de olika delarna. För att binda ihop gatunätet mellan befintliga delar och nya områden är det angeläget att tillskapa planfria korsningar över järnvägen, såväl mellan norra och södra Täljö som mellan Kanalstaden och centrum. Därför föreslås dels en ny koppling från rondellen i korsningen mellan väg 276 och Båthamnsvägen och dels ytterligare en

koppling över kanalen för att bättre binda ihop Kanalstaden och Kungsängen. Utformning och exakt läge utreds vidare i den fortsatta planeringen.

För de befintliga förnyelseområdena eftersträvas en bibehållen struktur för att vidmakthålla ett välfungerande gatunät och inte skapa en bandstruktur med gator som slutar med en vändplats. Utgångspunkten är att tillgodose önskemål och behov hos dagens boende, men lösningarna ska även fungera på längre sikt med en efter hand ökad befolkning och trafikmängd, samt ändrad befolknings-sammansättning; med exempelvis såväl en högre andel barnfamiljer som äldre. Med hänsyn till de befintliga förnyelseområdenas karaktär föreslås där en förbättrad gatustandard baserad på minsta möjliga breddmått och låga dimensionerande hastigheter.

Syftet är att inom förnyelseområdena åstadkomma en anpassad trafikstandard med bevarande av nätstrukturen och med minsta möjliga tomtintrång för att skapa en godtagbar trafiksäkerhet, hygglig framkomlighet till acceptabla gatukostnader och med bibehållande av positiva miljövärden. I första hand ska genomfarts- och uppsamlingsgator ges en utformning som säkerställer rimlig säkerhet och framkomlighet. Bland annat måste framkomligheten för servicefordon t.ex. sopbilar och för uttrycknings fordon

säkerställas. Förväntad bebyggelseutveckling innebär att trafikmängderna framför allt på Svinningevägen och uppsamlingsgatorna på lång sikt kommer att öka till en nivå som motsvarar 2-3 ggr dagens trafikmängder.

Gatunätet föreslås uppbyggt i ett differentierat gatunät med fem nivåer; förbifart, genomfarts- och uppsamlingsgator, större lokalgator och mindre lokalgator. Trafiknätets klassificering beror på gatustrukturens uppbyggnad, funktion, trafikmängder etc. Läge och utformning av det nya vägnätet samt förslag på åtgärder för att förbättra standarden på befintligt vägnät ska studeras mer i samband med den fortsatta planläggningen.

Exempel på trivsamt gaturum med trädplanteringar i villastadskvarter. Foto från Bromma.

Gatunätets standard och utformning

Nedan redovisas rekommenderad gatu-standard, som bör ligga till grund för den kommande utformningen.

Huvudgator/Uppsamlingsgator görs ca. 6,5 meter för att uppfylla SL:s minimikrav för bussar och har en separat gång- och cykelbana på 2,5-3,0 meter.

Större lokalgator dimensioneras för att klara ett möte mellan lastbil och personbil vilket ger en körbanebredd på ca 5,0 meter. Gatorna förses med en 1,75 – 2,25 meter bred gång- och cykelbana.

Mindre lokalgator i området föreslås få en vägbredd på ca 4,5 meter. Särskilda skäl kan dock innebära att befintliga vägar bevaras men det fordrar i så fall att mötesplatser och vändplatser anordnas. På mindre lokalgator förutsätts gång- och cykeltrafiken dela utrymme med övrig trafik.

Trädplanteringar och alléer kan tillföra stora värden i gatumiljön och i landskapet. Möjligheterna att anlägga alléplanteringar, framför allt längs huvudgator och större lokalgator, bör säkerställas.

Tågtrafik

Roslagsbanan, som är en smalspårig äldre järnväg, invigdes 1885. Den har en dålig linjeföring med enkelspår och flera snäva kurvor som begränsar hastigheten samt ger en kraftig barriäreffekt i bebyggelsen. Anläggningen rustades upp senast i början av 1990-talet då den även försågs med ny vagnpark som dock inte fyller dagens krav på tillgänglighet för rörelsehindrade. För att öka resandet har under senare år snabbtåg som inte stannar vid alla stationer införts. Den totala restiden in till Östra station varierar idag från 29 minuter (snabbtåg) upp till ca 40 minuter.

Roslagsbanan utgör stommen i kollektivtrafiken med två stationer inom området. En väsentligt förbättrad spårtrafik är avgörande för kommunens och planområdets utveckling.

Bild Täljö station idag.

Det krävs en rejäl standardhöjning av Roslagsbanan vad gäller total restid, turtäthet och goda bytespunkter. Kurvrätningar krävs för att få snabbare förbindelser och dubbelspår krävs för att erhålla ökad turtäthet och spår säkerhet.

Snabbare kollektivtrafikresor har länge efterfrågats från länets nordostkommuner och en upprustning av Roslagsbanan har blivit ett mål på lång sikt, både i RUF 2001 (Regional utvecklingsplan 2001 för Stockholmsregionen) och i UNO (Utveckling Nord Ost) samt i ”Rosprojektet” vid SL:s strategiska planeringsavdelning. Syftet med Rosprojektet är att utarbeta underlag med olika alternativ kring den framtida utvecklingen av Roslagsbanan. Förutsättningarna för en pendeltågsförbindelse mellan Stockholm och Arninge har också utretts. En förstudie för en utvecklad spårtrafik pågår med hjälp av

Karta som illustrerar alternativ spårdragning samt alternativa stationslägen framtagen av Ramböll.

Banverket, varigenom spårtrafikförsörjningen i nordostregionen kommer att bli allsidigt belyst.

Förslag

Vid en utbyggnad av bostads- och arbetsområden utefter Roslagsbanans sträckning in mot Åkersberga krävs reservat för en utveckling av Roslagsbanan med normalspår och dubbelspår, oavsett vilken typ av spårtrafik som blir aktuell. Därför har en översiktlig studie gjorts (”Roslagsbanan, delen Täljö-Åkersberga, ny sträckning möjlig för framtida Pendeltåg eller upprustad Roslagsbana”, Ramböll 2005-03-01) som redovisar en alternativ spårsträckning för delen mellan Täljö och Åkersberga. Förslaget innebär att spåret förläggs i tunnel på en del av sträckan mellan Täljö och Runö industriområde samt att de två befintliga stationslägena inom området flyttas.

Förutom detta alternativ redovisas järnvägsservat för befintlig sträckning med kurvrätningar. Varje stationsläge måste särskilt studeras.

Spårtrafiken är en barriär och medför störningar bl.a i form av buller. Oavsett alternativ föreslås järnvägen förläggas på en låg bro över Långhundraleden för att minska barriäreffekten och möjliggöra ett sammanhängande stråki dalgången. Planskilda korsningar eftersträvas genomgående för att minimera konfliktriskerna.

Alternativet med en dragning i tunnel medför minskade störningar och barriäreffekter. Den osäkerhet som finns kring dragningen av spårtrafiken medför en viss osäkerhet avseende markanvändningen närmast Roslagsbanan.

Fotomontage gjord av Ramböll, som visar möjlig ny spårdragning vid Runö industriområde.

Busstrafik

Busstrafiken kompletterar tågtrafiken. Idag finns en regional busslinje från Åkersberga, via Svinningevägen, till Danderyds sjukhus. Gångavståndet till Svinningevägen är för flera delar av området upp till 1,5 km. De områden som ligger närmast kanalen har däremot enbart ca 500 m till Åkersbergas busstation, där man når alla kommunens busslinjer.

Förslag

Den bebyggelsestruktur som planförslaget redovisar med sammanhängande bebyggelse och vägnät ger goda förutsättningar för matning med buss som även kan angöra Roslagsbanans stationer.

Busstrafiken utökas med lokal busstrafik i takt med att de nya områdena byggs ut. Vägnätet utformas så att busstrafik möjliggörs även genom den nya bebyggelsen. Vägnätet föreslås utformas genomgående och huvudvägnätet föreslås få en vägbredd på minst 6,5 m för att möjliggöra busstrafik. En omstigningsplats mellan buss och tåg föreslås antingen vid den befintliga stationen i Åkers Runö eller vid det framtida alternativa stationsläget. Om man i framtiden skapar en vägförbindelse mellan Täljö och Stava finns goda förutsättningar att förbättra busstrafiken även inom dessa delar.

Parkering

Infartsparkering finns idag vid Företagsparken samt tillfälligt vid hundkapplöpningsbanan. Detta är inte tillräckligt för att tillgodose behovet varken idag eller i framtiden vid en utökning av antalet invånare.

Förslag

Infartsparkeringar föreslås i anslutning till stationerna eller vid framtida alternativa stationslägen. Parkering behöver även anordnas vid den föreslagna hamnplanen för att underlätta för eventuella skärgårdstrafikanter. Parkering, inklusive besöksparkering, förutsätts för övrigt i huvudsak ske på kvartersmark. Bebyggelse i småstadens skala kan med enkla medel klara parkering inom resp. kvarter. Parkering främst för besökande sker längs gatorna. Om det sker på annan mark i centrala delar föreslås att den ges torgkaraktär, stensatta ytor med ett mönster av pollare, lyktstolpar, träd som antyder parkeringens mått, men ”man tar med sig p-platsen när man åker”. När det inte är några bilar på p-platsen kan den fungera som en vacker öppen yta, lockande för utställningar, marknader osv. Principer för parkeringarnas utformning bör utarbetas i det fortsatta arbetet.

Gång- och cykeltrafik

Det finns enbart en separat gång- och cykelbana längs Företagsparken bort mot Hagbyhöjden. För övrigt sker all gång- och cykeltrafik på vägnätet. Detta är ett problem framför allt längs Svinningevägen, där det är mycket trafik och det saknas utrymme vid sidan av vägen.

Förslag

Ett väl utbyggt och trafiksäkert gc-nät föreslås mellan de olika delarna av planområdet både från de yttre delarna av området in mot Åkersberga centrum, till stationslägena och till föreslagna skolor/verksamhetsområden. För att öka tillgängligheten till friluftsområden och strandområden föreslås även strandpromenader längs Täljövikens och Tunafjärdens stränder ut mot Näsudden.

Den ovan föreslagna ombyggnaden av genomfarts-, uppsamlings- och större lokalgator innebär att ett övergripande gc-nät etableras inom området. På mindre lokalgator förutsätts gc-trafiken blandad med fordonstrafiken vilket sammantaget skapar ett finmaskigt nät av gång- och cykelförbindelser. Utöver detta gc-nät föreslås befintliga stigar inom området utvecklas och knyts samman så att ett relativt heltäckande nät uppnås. De större grönområdena på Näs liksom skogarna norr och väster om Täljö bör kunna nås från flera håll.

Trädplanteringar längs gator och gång- och cykelvägar är mycket viktigt för upplevelsen av miljön.

Båttrafik

Båttrafik är en viktig del för en skärgårdsstad. I dagsläget finns ingen reguljär båttrafik som angör Åkersbergas centrala delar. Den närmaste hamnen för reguljärtrafik är i Lervik. Det är en nackdel att båttrafikanterna inte når centrum direkt på ett smidigt sätt.

Bild skärgårdsbåt »Cascad«

Förslag

Förutsättningar för reguljär båttrafik som ett komplement till den övriga kollektivtrafiken bör skapas inom området för att förbättra kommunikationerna mellan de centrala delarna och skärgården. Därför föreslås en gästhamn, med möjlighet för både reguljärtrafik och andra större båtar att angöra, i Tunafjärden med nära kontakt till centrum.

Båtplatser

Idag finns det ett stort antal båtbyggor och uppläggningsplatser i Runö båthamn. Dessa sköts av Trälhavets båtklubb. Där utöver finns några mindre byggor för Täljöborna längs Täljövikens västra strand. Alldeles intill planområdet ligger dessutom Svinninge Marina. Det är dock brist på gästplatser.

Förslag

Med en växande befolkning inom Täljöviksområdet kommer behovet av båtplatser och uppläggningsplatser att öka, vilket bör beaktas i den kommande planeringen.

I förslaget finns ytor reserverade inom Kanalstadens västra del, vid Tunafjärden, för Trälhavets båtklubbs behov av uppläggningsplatser och byggor mm. Även längs Täljövikens stränder bör finnas viss möjlighet att anlägga mindre båtbyggor i begränsad omfattning.

Behovet av båtbyggor och uppläggningsplatser och lämplig placering av en gästhamn ska utredas vidare i det fortsatta planarbetet.

Bild på båtar och byggor längs Åkers kanal

11. Teknisk försörjning

VA

I huvudsak dominerar enskilda anläggningar för vatten och avlopp inom förnyelseområdet Täljö- och Gottsunda. Till Runö industriområde, företagsparken samt Hagbyhöjden finns däremot ett kommunalt VA-system. Till Runö kursgård samt till Täljövikens konferensgård finns renvattenledningar utbyggda men de har enskilda reningsverk. Ökat vattenuttag och fortsatt enskilda lösningar har inte bedömts lämpligt i förnyelseområdena bl.a. på grund av risk för brist på renvatten samt risk för föroreningar av brunnar.

Åkersberga får sitt vatten från Mälaren genom Norrvatten. Norrvattens huvudvattenledning till Åkersberga passerar genom planområdet norr om Roslagsbanan, på en sträcka av ca 3 km. En omläggning av Roslagsbanan kan komma att påverka ledningsstråket, vilket måste beaktas i planeringen av Roslagsbanans framtida dragning liksom vid bebyggelseplaneringen.

Förslag

Med hänsyn till områdets framtida utveckling och övriga förutsättningar föreslås att området i sin helhet skall ingå i ett kommunalt VA-verksamhetsområde. Hela området förses då med renvatten från det kommunala nätet och spillvattnet leds till ett reningsverk. Roslagsvatten är ansvarig för VA-systemet. En översiktlig VA-utredning har genomförts

för att klarlägga grundförutsättningarna för ett övergripande system. I ett inledningskede avses spillvattnet att pumpas till befintligt reningsverk i Margretelund, via en pumpstation som föreslås placeras söder om Svinninge Marina. På längre sikt kan ett nytt reningsverk bli aktuellt. Ett förslag till placering för ev. framtida reningsverk redovisas i berget väster om Svinninge gård på västra sidan av Svinningevägen. Ett skyddsavstånd kring reningsverkets ventilationsskorsten är beräknat till ca 500 meter. Detta finns utförligare beskrivet i "Vision Täljövik". En mera detaljerad VA-utredning som visar principerna för ledningssystemet och lämpliga lägen för nödvändiga pumpstationer kommer att tas fram av Roslagsvatten i det fortsatta planarbetet. Den slutliga lösningen inom de olika delarna av området bestäms sedan i samband med detaljplanläggningen.

Dagvattnet inom förnyelseområdena kommer även fortsättningsvis att hanteras genom en kombination av lokalt omhändertagande (LOD), dvs. infiltration inom fastigheten och avledning via öppna diken till sjöar, dammar och våtmarker för vidare avledning till Stavaviken, Tunaviken samt Täljövik. Detta gäller möjligtvis även de föreslagna anslutande villakvarteren. För de centrala och mera stadsmässiga bebyggelseområdena inom tex. Kanalstaden föreslås dagvattnet avledas via ledningsnät och ingå i det kommunala VA-verksamhetsområdet.

Dagvattensystemet måste ses i sin helhet då de enskilda delområdena är beroende av närliggande områden för sin funktion. En särskild dagvattenutredning bör genomföras där principerna för avledning inom området och beräknade flöden redovisas i den fortsatta planläggningen. Kompletterande dagvattenstudier kommer även att behövas i samband med detaljplanläggningen. Av stor betydelse för dagvattenfrågorna i området är det centrala stråk som går från Storträsket via Lillträsket vidare till Täljövik. Frågan om en ev. restaurering av Lillträsket bör diskuteras. Dessa frågor skall ytterligare belysas och regleras i planarbetet.

Tele och data

I samband med utbyggnad av VA- och elnät bör nya markförlagda system för tele byggas ut. Vidare bör nät för datakommunikation byggas ut alternativt förberedas. Respektive ledningsägare ansvarar för utbyggnad av systemen och samordning med övriga aktörer.

Elförsörjning & kraftledningar

Genom området finns det två stråk med kraftledningar. Två 70 kV-ledningar går längs grönstråket kring Långhundraleden från Stava och ner mot en transformatorstation vid Täljövikens konferensgård. En 20 kV-

ledning sträcker sig från Åkersberga genom Näs och vidare söder om Täljö mot Rydbo. Befintligt nät försörjs via 20 kV ledningar från mottagningsstationen vid Täljö till olika befintliga nätstationer inom planområdet. E.ON ansvarar genom nätkoncession för elförsörjningen i området.

Förslag

För 70 kV-ledningar inom planlagt område behöver en byggnadsfri zon avsättas, vanligtvis på ca 26 meter och för 20 kV ca 12 meter. En successiv utbyggnad och komplettering av nätet är nödvändig och kommer att anpassas till föreslagen utbyggnad. Vattenfall planerar att bygga en ny 70 kV-ledning. Den nya ledningen kommer att följa sträckningen för befintlig 20 kv-ledning mellan Täljö och Vaxholm. Kraftledningar inom tätort och i utbyggnadsområden bör på sikt markförläggas. Alternativa dragningar eller markförläggning av kraftledningar inom området bör därför prövas.

Värme

I de centrala delarna av Åkersberga samt i delar av Runö industriområde och Företagsparken finns fjärrvärme utbyggt.

Inom de centrala delarna av området med tätare bebyggelse bör det planeras för en anslutning till befintligt fjärrvarmesystem. Även för övrigt bör värmeförsörjningen ske på ett miljövänligt sätt.

12. Genomförandefrågor

Ansvarsfrågor

Huvudmannaskap

Kommunen genom Roslagsvatten AB föreslås ansvara för utbyggnad av vatten och avlopps försörjningen inom hela planområdet.

Befintliga vägar förvaltas idag av ett antal väg- och samfällighetsföreningar samt privata fastighetsägare med undantag av de statliga och kommunala vägarna (Svinningevägen, Sägsvägen, Näs vägen). För de delar av planområdet i anslutning till Åkers kanal där en tätare, mer stadslig struktur eftersträvas, är det viktigt med ett samlat genomförande.

I befintliga områden såsom Gottsunda och Täljö samt tillkommande exploateringar i områdets yttre delar förutsätts enskilt huvudmannaskap enligt samma princip som för kommunen i övrigt.

Byggande på kvartersmark

För genomförandet av tänkta exploateringar på kvartersmark svarar respektive fastighetsägare. I planområdets östra delar (Kanalstaden) där kommunen är stor markägare avses kommande byggrätter fördelas genom markanvisningsavtal.

Fastighetsrättsliga frågor

I de fall kommunen är huvudman för allmänna platser svarar kommunen för anläggande, drift och skötsel av de gemensamma anläggningarna. Kommunen har möjlighet att i samband med tecknande av sk genomförandeavtal (exploateringsavtal, markanvisningsavtal) ålägga exploatör att utföra allmänna anläggningar som efter utbyggnad överlämnas till kommunen.

För att rättsligt reglera anläggande och skötsel av gemensamma gator mm med enskilt huvudmannaskap inrättas vanligen sk gemensamhetsanläggningar enligt anläggningslagen. Detta sker i en lantmäteriförrättning där de deltagande fastigheterna ges kostnadsansvar i form av andelstal för anläggande och skötsel av de gemensamma anläggningarna. I anläggningsförrättningen kan även den rättsliga tillgängligheten till erforderliga gatureservat mm regleras.

En gemensamhetsanläggning kan förvaltas direkt av berörda fastighetsägare, sk delägarförvaltning, eller av en samfällighetsförening, sk föreningsförvaltning. Huvudmannen ansöker hos lantmäteriet om erforderliga åtgärder för inrättande och förvaltning av gemensamhetsanläggningar.

Ekonomiska frågor

Roslagsvatten AB har under våren 2005 tagit fram en översiktlig ekonomisk utredning inför en framtida VA-utbyggnad inom planområdet. Utredningen har påvisat ett omfattande investeringsbehov i VA-nätet. Roslagsvatten AB bedömer att ett genomförande av VA-utbyggnaden är ekonomiskt möjligt.

Kostnaden för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen tas ut enligt en fastställd taxa när anslutningspunkt upprättats och ledningarna kan användas. För större exploateringsområden regleras anslutningsavgiften i genomförandeavtal.

Samtliga kostnader för anläggande av gator, gevägar och övriga gemensamma anläggningar av *områdesanknuten* karaktär förutsätts, oavsett huvudman, bäras av fastighetsägarna inom respektive område. Härvid förutsätts också att alla delområden med avseende på byggrätter och infrateknik ges en sådan utformning att ett genomförande är ekonomiskt möjligt. Någon kostnadsuppskattning för iordningställandet av områdesanknutna anläggningar har inte gjorts.

För finansieringen av större *kommungemensamma* gatu- och trafik anläggningar (ej spårtrafik), inom och i anslutning till planområdet, såsom övergripande vägnät, planskilda korsningar, ev förbifarter, gemensamt GC-nät mm svarar i princip respektive vägghållare (kommunen alt vägverket). Finansieringen av åtgärder på det

statliga vägnätet inom området är dock oklar. För spårtrafik ansvarar SL (Storstockholms Lokaltrafik).

Fastighetsägare som ges möjlighet att exploatera större markområden vid kommande detaljplanering kommer, i samband med upprättande av genomförandeavtal, att erlagga bidrag till kostnaden för täckande av del av kostnaden för de kommungemensamma trafik anläggningarna.

13. Miljökonsekvenser

Inledning/Miljöbedömning

När en myndighet eller kommun upprättar alternativt ändrar en plan eller ett program, som krävs i lag eller annan författning, skall myndigheten eller kommunen enligt miljöbalken 6 kap. 11§, göra en *miljöbedömning* av planen, programmet eller ändringen om dess genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

I detta skede identifieras miljöaspekter som kommer att behöva utredas vidare och på olika sätt integreras i den fortsatta planeringen. Ett nollalternativ dvs en trolig utveckling om inte planen genomförs redovisas också. Prövning av andra alternativ har skett tidigare i planprocessen. Nedan redovisas sammanfattningen av miljöbedömningen, hela miljökonsekvens-beskrivningen redovisas i en separat handling.

Sammanfattning av MKB:n

En utbyggnad enligt den fördjupade översiktsplanen bedöms ge förutsättningar till en utbyggnad i överensstämmelse med miljömålen. Ett stort antal bostäder kan tillskapas i mycket attraktiva lägen, nära kollektivtrafik och med ovanligt god tillgång till olika typer av rekreativmiljöer.

Inga riksintressen påverkas. Värdefulla naturmiljöer bevaras. Jordbruk och värdefullt kulturlandskap vid Näs samt småskalig kulturmiljö längs Långhundraleden påverkas av planen. En anpassning har skett för att minska intrånget i dessa känsliga miljöer men utbyggnaden innebär att den nuvarande lantliga karaktären förändras. Hur värdefullt natur- och kulturlandskap skall avgränsas och integreras i framtida bebyggelse, dagvattenhantering och trafikbuller bedöms vara de viktigaste miljöfrågorna i fortsatt arbete.

En utbyggnad av Kanalstaden bör kunna genomföras utan att natur- och kulturvärden påverkas. Inom västra delen tas jordbrukmark i anspråk. I fortsatt planarbete måste hänsyn tas till trafikbuller samt till risker och störningar från industriområde norr om Sågvägen.

Dagvatten och eventuella markföroreningar måste hanteras så att riktvärden och miljömål uppnås. Bebyggelsen läge i förhållande till havsnivån uppmärksammas i fortsatt arbete. Bebyggelsen måste ligga minst 1.5 m över havets medelvattennivå.

Utbyggnad av Johannelund, Husbylund och Fredsberg påverkar inga särskilt utpekade naturvärden. Lokalt påverkas landskapsbild och närrekreationsskog vid Fredsberg. Särskild hänsyn krävs för anpassning av ny bebyggelse intill värdefulla kulturmiljöer vid Fredsberg och Johannelund. Bebyggelse längs Roslagsbanan och Svinningevägen måste utformas så att riktvärden för buller klaras.

I detaljplanarbetet för Näs och längs Långhundraleden krävs fördjupade studier kring landskapsbild och bebyggelseavgränsning så att kulturvärden och rekreativa värden kan bevaras och utvecklas. Framtida skötsel av öppna marker och stränder är avgörande för hur områdets värden skall kunna bevaras varför skötselfrågan måste få en långsiktigt hållbar lösning.

Inför utbyggnad av Glimshaga, Bäckdalen och Onsbro krävs avgränsningar mot värdefull rekreationsskog. I Onsbro utgör avgränsningen mot Träskmossen och dess tillrinningsområde en viktig fråga.

Anslutning av enskilda avlopp till det kommunala nätet i förnyelseområdena Täljö och Gottsunda är en stor miljövinst.

Grönstruktur och barriäreffekter

Ökad tillgänglighet framförallt till stränderna, skydd av Näsudden som naturreservat samt utveckling av ett nätverk med gångstråk, cy-

kelstråk och rekreativa målpunkter innebär en förbättring av rekreativmiljöerna inom området jämfört med idag. Vissa delar av utbyggnadsområdet påverkar lokalt värdefull grönstruktur, främst rekreativmiljöer där lantlighet och kulturlandskap respektive skog ersätts med bostadsområden.

Biologisk mångfald och särskilda naturvärden inom FÖP-området har inventerats under 2005; Täljövikens stränder, Träskmossen, samt Storträsket-Lillträsket med intilliggande nyckelbiotoper. Inventeringar och naturvärdesbedömningar har genomförts av Ekologigruppen AB.

Enligt deras bedömning motsvarar Täljövikens stränder idag inte kraven på ett klass 1-område d.v.s högsta naturvärde av nationellt intresse, vilket tidigare angetts, utan klass 2, mycket högt naturvärde av regionalt intresse. Detta främst beroende på att strandzonen inte längre hävdas utan successivt växer igen. Träskmossen bedöms också som ett klass 2-område, liksom nyckelbiotoper längs Svinningevägen. Med avseende på biologisk mångfald har Storträsket och Lillträsket höga naturvärden av lokalt intresse.

Kommunens avsikt är att värdefulla naturområden skall bevaras. Ingen bebyggelse tillkommer i strandzonen utmed Täljövikens. I övrigt får avgränsningar i detalj studeras i fortsatt arbete.

Barriäreffekterna kan öka med utbyggd trafikstruktur. En eventuell lösning med spårtrafiken på låg bro förbi Storträsket och/eller tunnel förbi Husbylund skulle medföra stora förbättringar jämfört med idag. I övrigt ger gångtunnlar mm minskad olycksrisk och ökad trygghet framförallt för barn. Trygghet vid gångtunnlar och gång- och cykelvägar måste beaktas i fortsatt arbete.

Kulturmiljö

Upplevelsen av ett sammanhängande kulturlandskap vid Näs och Långhundraleden påverkas. I övrigt ger förslaget dock möjlighet att utveckla området med hänsyn till kulturvärden. Gårdarna och äldre bosättningar ska bevaras. Möjlighet finns att dra gång- och cykelståk längs gamla stigar och vägar. Avgränsningar studeras i samband med fortsatt planarbete. Fornlämningar behandlas i respektive detaljplan liksom marinarknologiska studier där sådana miljöer eventuellt berörs (vid bryggor, båtuppläggning mm)

Yt- och grundvatten

FÖP:en kan ge påverkan på grunda havsvikar, två mindre näringsrika sjöar och värdefulla våtmarker. Enskilda avlopp ansluts till det kommunala nätet och utsläpp från jordbruksmark minskar vilket innebär en förbättring av vattenmiljön. Dagvatten, särskilt från större vägar, båtuppläggningsplatser och de tätare Kanal-

kvarteren måste behandlas så att recipienterna inte påverkas negativt. Dagvatten skall hanteras så att vattenflöden fördröjs och vid behov renas. Säkrare kunskap om vattenmiljöerna i de grunda havsvikarna och kanalen bör tas fram som underlag för fortsatt arbete.

Buller och luft

Trafiken ökar stort längs Svinningevägen. Buller längs Svinningevägen, Roslagsbanan och Stavalänken utgör miljöfrågor får studeras vidare. Även buller i rekreationsområden måste uppmärksammas. En samordning av trafikstråken över Långhundraleden och åtgärder för att minska bullerspridning genom dalen bör utredas i fortsatt arbete.

Ökad trafik i sig utgör ett övergripande problem i regionen. En utbyggnad längs Roslagsbanan erbjuder alternativ till bilen och därmed förutsättningar för mindre belastning på luftmiljön.

Markföroreningar, risker mm

Miljöfrågor som markföroreningar, risker och farligt godstransporter, elektromagnetiska fält mm utgör inga stora problem vid en utbyggnad av Täljöviken. Markundersökningar bör utföras inom områden som nyttjats för båtuppläggning och marken saneras vid behov. Skyddsavstånd ska hållas kring befintliga kraftledning. Utbyggnad intill havet måste

anpassas till framtida förändringar av vattenståndet.

Nollalternativ

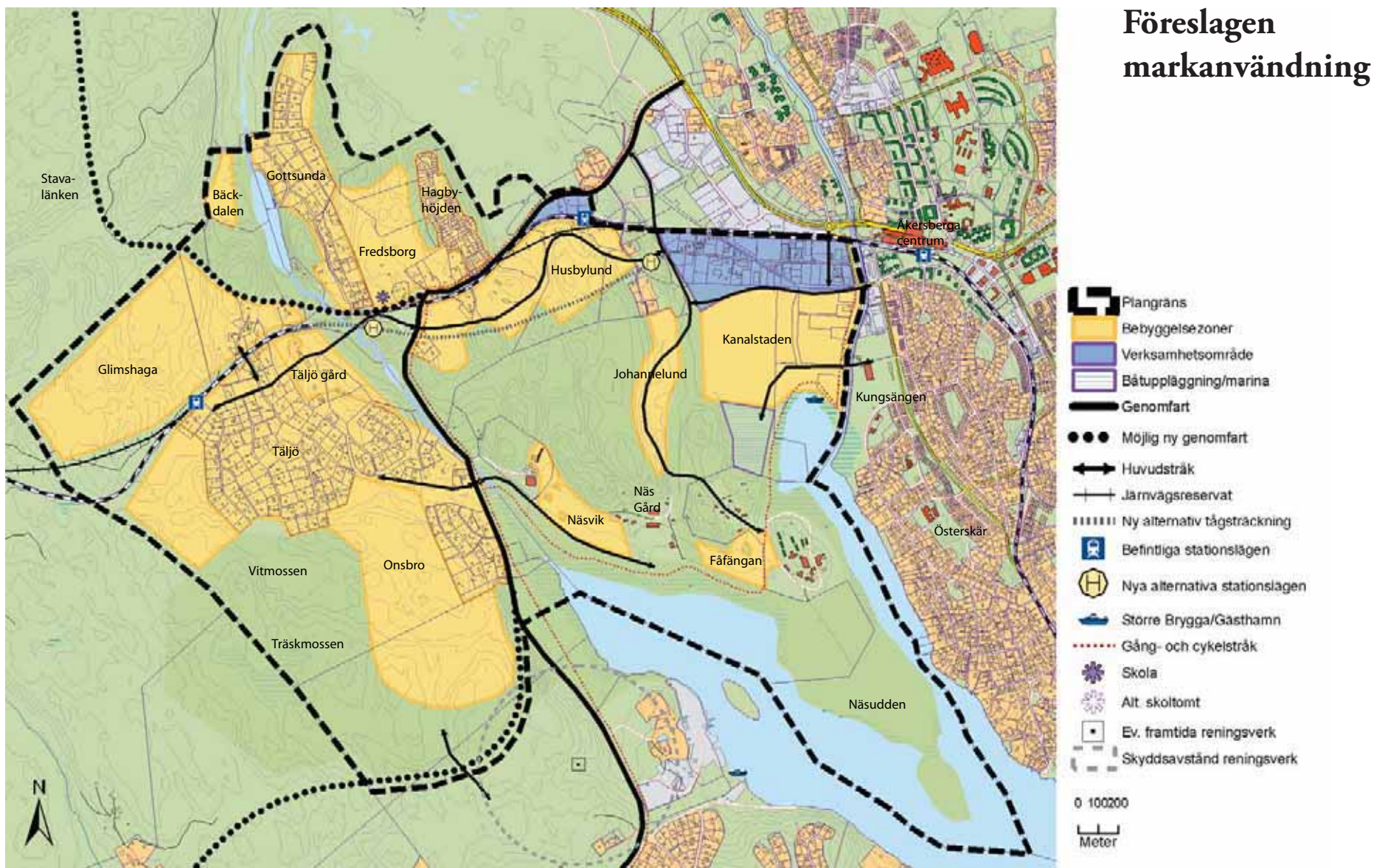
Om inte planen genomförs bevaras naturkultur- och rekreationsmiljöer obebyggda. De lantliga miljöerna finns kvar men igenväxning längs stränderna fortsätter. Stora delar av området förblir relativt otillgängligt och troligen sker ingen utveckling av rekreationsstråk. Trafiken på Svinningevägen ökar utan att trafiksäkerheten förbättras (vägen inbjuder till hög hastighet). Stationerna vid Täljö eller Åkers Runö kan läggas ned på grund av för få trafikanter.

Uppföljning

Inför kommande detaljplanarbeten för varje delområde kommer behovsbedömningar att göras för att ta ställning till i vilka planer som miljöbedömningar kan komma att krävas.

Bild: Gamla grova ekar med höga biologiska värden, bidrar till att området vid Storträsket bedöms ha höga naturvärden.

Illustrationskarta

Illustrationskarta över föreslagen markanvändning,
gjord av Brunnberg & Forsbed Arkitekter

14. Fortsatt planering

Efter den fördjupade översiktsplanens antagande avses planläggningen fortsätta med en etappvis detaljplanläggning. Avgränsningen av de olika planerna kommer att ske med utgångspunkt bl.a. från lämplig utbyggnad av VA-nätet, avgränsningen av huvudmannaskap samt naturliga avgränsningar för de olika delområdena.

Planområdet är mycket omfattande och därför bedöms planläggning och genomförande pågå under lång tid. Hela förslaget bygger på en utveckling på 25-30 års sikt.

En naturlig utveckling är att börja i de centrala delarna och växa inifrån centrum och ut. För att profilera inte bara Täljöviken utan hela tätorten som sjöstad föreslås utbyggnaden börja längs kanalen, där en omdaning redan har påbörjats med kvarteret Skonaren. Båda sidor av Åkers kanal bör planeras och genomföras i ett sammanhang – dels för samordning av gestaltningen och dels för samordning av infrastrukturen.

En fortsättning av utvecklingen i Hagbyhöjden västerut, i området kallat Fredsborg, förutsätts också ske i ett tidigt skede. Likaså prioriteras planläggningen av förnyelseområdena i de tidiga etapperna.

I den fördjupade översiktsplanen redovisas några områden som bör bli föremål för fortsatta studier. Bland dessa kan nämnas:

- Svinningevägens framtida utformning och funktion
- Roslagsbanans framtida spårdragning.
- Korsningen med järnvägen för att lösa kopplingen till centrum
- Kopplingen mellan Kanalstaden och Kungsängen
- Gestaltningsprogram för utformning och gestaltning av bebyggelsen
- Plan för utveckling av Långhundraleden
- VA-plan för hela planområdet
- Övergripande dagvattenutredning för hela planområdet

15. Underlagsmaterial

Källförteckning

- Detaljerad översvämningssstudie längs Österåkers kommuns kust SMHI, 2005-12-20
- Fördjupad översiktsplan för Täljö-Gottsunda, utställningshandling 1991 (ej antagen)
- Hästar och bebyggelse, underlag för fysisk planering Länsstyrelsen i Skåne 2004 :17
- Korsningsstudier, Sweco VBB 2006-02-10
- Kulturgeografisk analys, Österåker socken och kommun, Uppland, Stockholms Läns museum rapport 2004:5
- Kulturmiljöinventering, Österåkers socken och kommun, Uppland, Stockholms Läns museum rapport 2005:11
- Landskapsutredning Täljöviken, Sweco FFNS Landskapsarkiteter, 2003-12-17
- Naturvårdsplan, Österåkers kommun
- Naturvärden kring Täljöviken, Träskmossen samt Lillträsket- och Storträsket, Ekologigruppen nov-dec 2005
- Svinninge planprogram, 2005-12-19
- Roslagsbanan delen Täljö-Åkersberga, ny sträckning, möjlig för framtida pendeltåg eller upprustad Roslagsbana, Ramböll 2005-03-31
- Trafikstudier Täljöviken (sträckningsstudie Svinningevägen, kopplingen mot centrum) Sweco VBB 2003-12-30
- Trafikutredning ”framtida vägstruktur i Täljöviken”, Sweco VBB 2005-06-28
- Underlag till Handlingsprogram för förnyelseområdena, 1998
- Vision Täljöviken, 2003-06-01
- Översiktsplan 1990
- Översiktsplan 2006

Flygfoto från år 2005 över en del av planområdet med sitt attraktiva läge väster om Åkers kanal, nära Åkersberga centrum och havet.